

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

GRAFIK A TYPOGRAF JAN SOLPERA

Bakalářská diplomová práce

ZUZANA ŠTOSOVÁ

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Ladislav Daniel, Ph.D.

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré využití prameny a literaturu.

V Olomouci dne 24. 6. 2015

.....

Zuzana Štosová

Rozsah práce: 64 191 znaků

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce Prof. PhDr. Ladislavu Danielovi, Ph.D. za vstřícnost a odborné rady. Dále bych ráda poděkovala Janu Solperovi za ochotu a cenné informace.

OBSAH

1. ÚVOD	6
2. DOSAVADNÍ STAV BĀDÁNÍ	7
3. ŽIVOT	9
3.1. Dětství a školní léta	9
3.2. První kontakt s písmeny	10
3.3. Studium na VŠUP	10
3.4. Osudová setkání	11
3.5. Manželství	11
3.6. Pedagogická a publicistická činnost	12
3.7. Tvorba	12
4. OSOBNOSTI, JEŽ OVLIVNILY TVORBU JANA SOLPERY	14
5. PLAKÁTOVÁ TVORBA DO 90. LET	19
5.1. Divadelní plakáty	20
5.2. Výstavní plakáty	21
6. GRAFICKÁ ÚPRAVA KNIŽNÍCH OBÁLEK	24
6.1. Knižní obálky pro nakladatelství Odeon	25
6.2. Knižní obálky pro jiná nakladatelství	28
7. VÝSTAVY A OCENĚNÍ	29
8. ZÁVĚR	31
POZNÁMKY	33
SUMMARY	35
LITERATURA	36
PŘÍLOHY	38
ANOTACE	92

1. ÚVOD

Oblast písma a jeho problematiky má dlouhou historii a sahá až do starověku. Vzešlo z potřeby dorozumívání se a komunikace mezi lidmi. I přes dlouhou existenci a z ní vyplívající dojem nemožnosti dalšího vývoje se písmo dále vyvíjí a to jak ve smyslu různých způsobů využití, tak jako umělecký a estetický artefakt. Pro mnoho umělců se stává písmo hlavním těžištěm tvorby a díky nim se objevují stále nové možnosti práce s tímto oborem. K těmto umělcům se řadí také Jan Solpera, uznávaný grafik, typograf a pedagog.

Podnětů, které mě vedly k výběru tohoto tématu, bylo více. S odvětvím grafiky a písma jsem se setkala již na střední škole, kde jsem se dozvěděla základní informace nejen z historie, ale také praktického použití a způsobu vnímání písma. V tomto období jsem se setkala i se jménem umělce a jeho pracemi. Utkvěly mi nadlouho v paměti, ale až později jsem pochopila jejich opravdový význam. Bylo to na XXIV. mezinárodním bienále grafického designu v Brně v roce 2010 a při této příležitosti se uskutečnila výstava typografických plakátů Jana Solpery v rámci Osobností českého grafického designu. Tyto podněty vedly k tomu, že mě práce Jana Solpery ohromila a začala zajímat problematika typografie. K tomu, abych se však dozvěděla více, musela jsem najít veškeré dosud vydané materiály a dokumenty zabývající se životem a prací Jana Solpery. Dále jsem se pokusila spojit se samotným umělcem, v rámci osobního setkání získat odpovědi na své otázky, a prohloubit tak své znalosti a poznat jej jako člověka. Tuto badatelskou činnost rozšířily návštěvy různých institucí, které mi pomohly v přístupu k původním dílům Jana Solpery a jejich následnému dokumentování. Byly to především knihovny Univerzity Palackého v Olomouci a Ústřední knihovna Masarykovy univerzity v Brně. Dále jsem se kontaktovala s galeriemi a archivy Moravské galerie v Brně a Muzea Jindřichohradecka v Jindřichově Hradci.

Ráda bych touto prací zprostředkovala pohled na život Jana Solpery a na základní podněty jeho práce a vývoje. Z jeho nemalého souboru děl a výsledků usilovné práce bych se chtěla zaměřit především na grafické zpracování obálek knih, a to především pro nakladatelství Odeon.

Práce je rozdělena do několika kapitol a každá se věnuje důležité části jeho života a díla. Po úvodu se zabývá dosud vydanými dokumenty a prameny, které zaznamenávají jakoukoli zmínku o umělci. Dále se práce věnuje důležitým datům a mezníkům života Jana Solpery a pokračuje souborem nejdůležitějších výtvarných prací umělce do 90. let se zaměřením na tvorbu knižních obálek a plakátů, rovněž hlouběji probírá důležité vlivy a inspirační zdroje, které napomohly k rozvoji jeho vlastního tvůrčího myšlení.

2. DOSAVADNÍ STAV BĀDÁNÍ

O Janu Solperovi nebyla dosud vydána rozsáhlejší odborná publikace, jež by se zabývala jeho životem a dílem podrobněji. Dílo bylo zastoupeno na mnoha výstavách, které jsou zaznamenány v doprovodných programech a katalozích k jednotlivým autorským nebo kolektivním výstavám. Nejvíce informací o Janu Solperovi se můžeme dočíst od autorů úvodních textů a krátkých medailonů těchto publikací. Mezi ně patří Bohuslav Holý, Karel Fabel, Iva Janáková nebo František Štorm.

Bohuslav Holý je autorem katalogů volného sdružení Typo &. Zmiňuje se o Janu Solperovi a dalších graficích, zabývajících se typografií. V roce 1989 sepsal úvodní slovo ke katalogu autorské výstavy pořádané Svazem českých výtvarných umělců, kde se podrobněji rozepisuje o významu Solperova díla. Text nese název *Jan Solpera: Písmo, typografie, plakáty* a doplňují jej ukázky z umělcovy tvorby. Dovídáme se v něm o postupném vývoji umělcovy práce, jeho prvních typografických plakátech i počátcích knižní typografie v jeho výtvarné činnosti. Zmiňuje se také o návrhu klasifikace tiskových písem, kterou Jan Solpera navrhl v roce 1977.

Solperův souputník Karel Fabel je autorem publikace *Současná typografie*, vydané v roce 1981, jež je základním pramenem pro českou typografii sedmdesátých a osmdesátých let. V medailonu věnovaném Janu Solperovi píše o umělcově širokém

záběru uchopení písma, kdy je schopen se vyjádřit jak kaligrafickým projevem, tak zároveň dokáže vytvořit moderní grafickou značku.

V roce 1997 připravovala Iva Janáková spolu s Janem Solperou výstavu z cyklu Osobnosti soudobého českého grafického designu. Při této příležitosti věnovala několik řádků do autorského katalogu s příznačným názvem *Jan Solpera*. Považuje jej za téměř jediného českého teoretika, schopného komentovat problematiku písma. K umělcovu jménu přidává podobné autory jako Rostislav Vaněk, Otakar Karlas nebo Zdeněk Ziegler. Zajímavě píše o hře s optikou a impulsu amerického designéra Herba Lubalina v 60. letech. Srovnává jeho práci s prací Jana Solpery.

František Štorm je bývalý student Jana Solpery, nyní dobrý přítel a také významný typograf. V roce 2009 se v časopisu *Revolver revue* č. 77 rozepisuje o umělcově profesionální dráze a práci ve zvláštní příloze věnované jubileu Jana Solpery. Zároveň zde prezentuje soubor písem, která Jan Solpera vytvořil. Jelikož vlastní písmolijnu, některá umělcova písma úspěšně převedl do digitální podoby. Svými slovy do tohoto časopisu také přispívá další bývalý student Jana Solpery, a to grafický designér Karel Haloun. Píše o něm jako o výborném pedagogovi a také zmiňuje rok 1999, kdy IBC Cambridge vybrala Jana Solperu mezi 2000 nejvýznamnějších designérů dvacátého století.

Dále bychom jméno Jana Solpery našli v různých periodikách i publikacích encyklopedického charakteru. Zde se dozvídáme základní životní data a události, souhrn nejvýznamnějších prací umělce a ocenění. K těmto publikacím se řadí *Nová encyklopedie českého výtvarného umění II* editovaná Andělou Horovou, která vyšla v roce 1995, nebo také *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 – 2004*, vydaný o 10 let později. Práce všech autorů spojuje názor, že Jan Solpera je jednou z nejvýznamnějších osobností české typografie 20. století.

Pro zpracování mé práce považuji za jednu z nejzajímavějších prací publikací s názvem *Solpera ... jen písma a číslice*, vydanou jako katalog u příležitosti *Bienále Brno* v roce 2010. Umělec zde stručně shrnuje podněty své celoživotní práce a doplňuje je výběrem zásadních děl spolu s komentáři k jednotlivým dílům. Zabývá se uceleněji důležitými životními daty a Solperovým dílem. Významná je pro mě především tím, že ji

napsal umělec sám a prostřednictvím svých myšlenek a slov sděluje individuální pohled nejen na nejdůležitější a nejvýznamnější odvětví své práce, ale i pohled na sebe samého.

3. ŽIVOT

3.1. Dětství a školní léta

Jan Solpera se narodil 26. prosince roku 1939 v Jindřichově Hradci. Dostal jméno po svém otci, který si vzal dceru Františka Zátky, učitele v obci Stráž nad Nežárkou. Tři měsíce po jeho narození se rodiče rozhodli přestěhovat právě do této obce ležící mezi Jindřichovým Hradcem a Třeboní, neboť Janovi prarodiče z matčiny strany zde měli dům. Jako dítě se Jan Solpera potýkal s nemocemi, což jej hodně omezovalo. V tomto období se však objevují jeho první výtvarné projevy. Ve Stráži nad Nežárkou navštěvoval základní školu, ale jelikož byl často nemocný, trávil čas doma kreslením. Ve venkovském prostředí se pro něj stal velmi důležitým kontakt s přírodou a zůstal pro něj důležitý doteď. Velký vliv na něj měl i jeho dědeček, již zmiňovaný František Zátka, který se jako bývalý učitel zabýval historií. Uměl také kreslit a v obci byl kulturně velmi činný. Ve Stráži nad Nežárkou založil muzeum, psal kroniku a malý Jan se od něj hodně naučil.

Jan Solpera žil ve Stráži nad Nežárkou do svých čtrnácti let. V roce 1946 dokončil základní školu a celá rodina se stěhuje do Řevnic u Prahy. Jeho otec měl zaměstnání v Praze a získal zde byt. Jan Solpera se tak ocitl v městském, rušném prostředí. Zde se seznamuje se sochařem Jindřichem Severou, který byl tehdy pedagogem na Fakultě architektury ČVUT v Praze. Jan Solpera se u něj učí realistické kresbě. V této době vyvstala otázka, co bude dělat po základní škole. Jelikož byli jeho rodiče považováni za politicky nevhodné, bylo zřejmé, že by nedostal doporučení na školu. Nakonec se rozhodli pro Výtvarnou školu v Praze. Jan Solpera úspěšně složil přijímací zkoušky a mezi lety 1954 až 1958 navštěvoval obor Práce s knížkou a knižní vazba. O této problematice zatím příliš mnoho nevěděl, v čem však měl jasno, bylo to, že by se raději

věnoval užitému umění, potřebnému v běžném životě než umění volnému. Už v mladším věku vnímal rozdílnosti tvaru písma u titulů knih v dědečkově knihovně.

3.2. První kontakt s písmeny

Na střední škole se Jan Solpera poprvé setkává s písmeny. Škola měla tiskárnu, která byla považována za školní dílnu. Jan Solpera sem chodil mimo školní výuku a naučil se sázet. To jej velmi bavilo, začal se zajímat o typografii, bohužel se na jejich škole této tématice věnovali jen okrajově. Po ukončení střední školy byla jasným cílem Jana Solperu Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze. Zejména ateliér profesora Františka Muziky, významného malíře a typografa.

3.3. Studium na VŠUP

První pokus přijímacích zkoušek na vysokou školu byl pro Jana Solperu neúspěšný. Františku Muzikovi se nezdály jeho kresby, proto se nastávající rok neúnavně zdokonaloval v kresbě. V tomto roce vystřídal několik zaměstnání. Pracoval například ve Středočeských tiskárnách v Praze jako řezač plakátů do linolea a sazeč, kde také úspěšně složil sazečské zkoušky za velmi krátký čas. Dále pracoval v družstvu Smalt jako dělník, odtud ale musel odejít ze zdravotních důvodů. Nakonec mu podal pomocnou ruku E. F. Burian v Divadle E. F. Buriana, aby byl Jan Solpera veden jako zaměstnaný. Druhé přijímací zkoušky byly konečně úspěšné a Jan Solpera byl přijat na vysokou školu. Studentů se v průměru hlásilo kolem 40 a v ročníku byli dohromady tři. Mezi lety 1959 až 1965 navštěvoval speciální ateliér knižní grafiky a plakátu pod vedením profesora Františka Muziky.

První rok na škole byl pro Jana Solperu mírným zklamáním. Do ateliéru ani k profesorům díky reformě zatím neměli přístup a učili se ve dvou přípravkách. V dalších letech se už dostali do ateliérů, avšak František Muzika byl na své studenty velmi přísný. Měl dokonale vypracovaný studijní plán a ateliér navštěvoval v bílém plášti. I přesto byl u studentů velmi oblíbený. Studenti trávili spoustu času kreslením modelů nebo historických písem s maximální přesností a na tuto tematiku se musela vztahovat i tvorba

plakátů. Jan Solpera si mimo školu tvořil divadelní plakáty, neboť teprve tam mohl projevit svou individualitu. U klauzurních prací na Shakespearovskou tematiku byly tyto plakáty objeveny a vystaveny v ateliéru. Vzhledem k této události změnil profesor František Muzika k Janu Solperovi přístup. Začal mu dávat individuální písmové úkoly, což bylo pro umělce seberealizaci nejlepší rozhodnutí.

3.4. Osudová setkání

Taková jména jako František Muzika či Oldřich Hlavsa se stávají pro mladého Jana Solperu vzorem a ovlivňují jeho budoucí práci. Fascinují ho protipóly, které tito dva umělci sebou přináší. František Muzika jako zastávce klasického, konzervativního písma a Oldřich Hlavsa známý svými moderními pohledy na typografii, které určovaly písmenům nový rozměr využití. Velmi důležitým setkáním pro Jana Solperu bylo po absolvování studia na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, kdy poznal svého budoucího kolegu Rostislav Vaněk. Jan Solpera jej velmi obdivoval pro jeho znalosti a názory a díky němu se také později v sedmdesátých letech rozhodli k vystavování svých prací. Jelikož v této době nemohly vznikat skupiny, nazývali se tematická výstava. Rostislav Vaněk studoval pod vedením vedoucího pedagoga Speciálního ateliéru užité grafiky, Karla Svolinského.¹

3.5. Manželství

V roce 1965 se Jan Solpera oženil s Janou Jozovou.² Od roku 1962 psal zahraničním písmolijnám s prosbou o zasílání vzorníků písem. Neuměl anglicky, ale naštěstí měl kamaráda, který znal jednu studentku angličtiny a ta psala ty dopisy za něj. Později se s touto slečnou potkal na koncertu Luise Armstronga v Praze a zjistil, že to byla právě ona. Jan a Jana Solperovi mají spolu dvě děti a to dceru Barboru a syna Jana. Oba dva šli v otcových stopách, Barbora má grafické studio a Jan mladší se věnuje počítačům. Proto se Jan Solpera v otázkách technologií a počítačů svěruje do rukou svých dětí, které mu pomáhají.

3.6. Pedagogická a publicistická činnost

Po roce 1968 za normalizace všichni profesoři, kteří byli starší 65 let, nesměli učit na vysoké škole. V roce 1973 se Jan Solpera sám dostává do pozice pedagoga. Dostal nabídku učit předmět Nauka o písmu na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Od roku 1975 fungoval jako odborný asistent a v roce 1987 se stal vedoucím Ateliéru knižní grafiky a písma, ač ambice vést ateliér neměl.³ Převzal ho po profesoru Milanu Hegarovi, který jej zvolil svým nástupcem. Učil nejen grafiky ale i sochaře a architekty, kteří na konci semestru dostávali za úkol vytvořit písmo libovolným způsobem. V nelehkém období 70. a 80. let byl nucen čelit různým omezením a těžkostem. Jedna ze vzpomínek Jana Solpery se týkala klauzurních prací, jejichž tématem byl plakát k výročí Voskovce a Wericha. Plakáty se velmi povedly a byly rozvěšeny po ateliéru, bohužel jen na krátký čas, neboť téma bylo považováno za zakázané. Po Sametové revoluci v roce 1989 si Jan Solpera nebyl jist, zda má setrvat jako pedagog na škole.⁴ Díky podpoře svých studentů i úspěšnému podstoupení konkurzu v roce 1990 se rozhodl zůstat. Pedagogickou kariéru uzavírá v roce 2003, avšak členem umělecké rady školy je až do září 2006.⁵

Právě v období jeho definitivního odchodu ze školy se dostavuje u Jana Solpery únava. Jak sám říká, „přestal mít písmenka a grafický design rád“. Začal přemýšlet nad jinými možnostmi práce, které by ho těšily. Zároveň však nemohl grafický design opustit úplně kvůli dlouhodobé spolupráci s některými lidmi. Svůj zájem přesměřoval na historii jeho rodného kraje v období druhé světové války. Zaměřil se na opevnění na Jindřichohradecku, chodil po archivech a zdolával všemožné překážky, jen aby se dostal k informacím. Později se zabýval dalšími dokumenty z let po první světové válce. Tato „terapie“ mu pomohla k návratu zpět ke grafickému designu a písmenům. Z této badatelské práce vzešlo hned několik knih, k nimž si grafickou knižní úpravu provedl sám.

3.7. Tvorba

Už na počátku své výtvarné tvorby se Jan Solpera rozhodl pracovat především s písmem. Zajímaly jej všechny možnosti jeho použití, které překračovaly jeho hlavní funkci sdělení. Svůj styl rozvíjel už na vysoké škole, byl velmi ovlivněn právě Františkem

Muzikou, což je v jeho pracích zjevné. Začátky věnoval zejména tvorbě plakátů a první plakát vytvořil ještě na škole na začátku 60. let pro Divadlo Na zábradlí. Od Jana Solpery pochází rovněž plakáty pro hry Jiřího Grossmanna, dále se pak věnoval plakátům pro výstavy nejruznějších institucí. Například pro Uměleckoprůmyslové muzeum, Středočeskou galerii a Moravskou galerii, Sklářské muzeum v Novém Boru a mnoho dalších. Tato plakátová tvorba vrcholí v 80. letech.⁶ Od roku 1964 do roku 1969 spolupracuje s časopisem *Tvář*, jimž vytvořil novou osobitou značku. Od 70. let se do tvorby Jana Solpery řadí knižní typografie. Vytvořil kreslené tituly i grafickou úpravu nespočtu knih. Mezi 70. až 80. lety v tomto směru intenzivně pracoval pro nakladatelství *Odeon* a také pro další nakladatelství jako *Růže*, *Vyšehrad*, *Panorama*, nebo *Československý spisovatel*.⁷

Jan Solpera rovněž vytvořil sérii poštovních známek a v roce 1977 navrhl *Klasifikaci typografických písem latinkových*. Tato klasifikace byla později přijata jako oborová forma pro československý typografický průmysl a pro svou nadčasovost funguje dodnes. Dokazuje to její opětovné vydání v příloze časopisu *Revolver Revue* č. 77 v roce 2009.⁸

V průběhu celoživotní práce tvořil vlastní písma. Jeho první abeceda vznikla již v roce 1968 s názvem *Circo* inspirovaná robustním písmem 19. století. V dalších letech vzniklo mnoho dalších abeced pro různá využití jako *Solpera*, *Insignia* nebo *Areplos*, což je obrácený sled písmen Solperova příjmení. Některé tyto abecedy byly převedeny do digitální podoby na popud bývalého studenta Jana Solpery, Františka Štorma.

V současné době se Jan Solpera zabývá sbíráním typografických kuriozit z různých archivů na Třeboňsku. Zajímají ho i takové písmové objevy, které umělec považuje za nadčasové a využitelné i v dnešní době. Také se zajímá o zpracování tehdejších tiskovin a dokumentů. Má několik rozpracovaných písmových návrhů ještě staršího data, která se dříve snažil aktualizovat a popřípadě připravit pro digitalizaci u již zmiňovaného Františka Štorma, zatím je to však otevřená kapitola. S jistotou se však nechce pouštět do jakékoli další autorské publikační činnosti.⁹

4. OSOBNOSTI, JEŽ OVLIVNILY TVORBU JANA SOLPERY

Inspiračních zdrojů ovlivňujících tvorbu Jana Solpery je několik, jak jsem již načrtla v podkapitole Osudová setkání. Doprovází jej po celou dobu jeho umělecké činnosti, a přestože jde již o dlouhý čas, stále mají pro něj velkou váhu. Jedná se nejen o celoživotní díla významných umělců, ale také jejich osobností. S některými měl Jan Solpera to štěstí sledovat jejich práci a život z blízka a na vlastní oči tak poznat podstatu jejich práce a názorové postoje. Z českých umělců, kteří ovlivnili Jana Solperu, to jsou František Muzika, Oldřich Hlavsa, Rostislav Vaněk a ze zahraničních především Herb Lubalin a jeho okruh. Pro bližší pochopení a poznání tvůrčích principů a názorů Jana Solpery považuji za vhodné přiblížit životy a dílo těchto osobností.

V době mládí Jana Solpery byl jeho nejstarším vzorem dědeček, který jej vedl uměleckým směrem a naučil ho spoustu věcí. K němu vzhlížel a uznával jej stejně jako Františka Muziku, jenž se pro Jana Solperu i pro další generace grafiků stal velkou ikonou. Nepůsobil na něj jenom po dobu studia na vysoké škole, ale také po jejím absolvování. František Muzika byl všestranným umělcem, který napomáhal formovat hned několik oborů výtvarného směru. Narodil se v roce 1900 a zemřel ve svých 74 letech. Jeho umělecká činnost zasahuje převážně do malířství i kresby, grafických prací, je autorem nespočtu divadelních výprav, knižních obálek a ilustrací.¹⁰ Ze všech těchto činností mu byla malba nejbližší a s tím spjatá kresba u něj hrála velmi důležitou roli. Vedle malby se intenzivně věnoval knižní grafice, zejména od poloviny 20. let. Zajišťovala mu především finanční existenci, neboť v tehdejší době nebyly jeho malířské práce oficiálně uznávány. Díky svým přátelům literátům i básníkům z Devětsilu měl dostatek zakázek z této oblasti. Postupně se vyvíjel jeho umělecký styl. Prošel si expresionistickým pojetím Josefa Čapka, konstruktivismem, jež byl v té době programem Devětsilu, i v letech 1930 až 1940 nastupujícím funkcionalismem. Ihned po válce v roce 1945 byl jmenován profesorem na tehdejší Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Až do roku 1970 vedl ateliér knižní grafiky, písma a plakátu. Současně se v jeho tvorbě knižních obálek objevuje nová klasicistní etapa. Tím opouští některé konstruktivistické a funkcionalistické typografické zásady a vrací se k dobám minulým. Zpracování obálek je založeno na čistě typografické písmové kompozici. V závěru své umělecké činnosti

obracel pozornost ke starým mistrům a jejich krásným písmům, které ctil, uznával a dokonale ovládal jejich zásady. Muzikův význam je obrovský, jeho grafické práce se vyznačovaly precizností, typografickou čistotou a klidem. Za jeho životní počín je právem považována dvousvazková publikace s názvem *Krásné písmo ve vývoji latinky*, vydaná v roce 1958. František Muzika na ní pracoval téměř 30 let a na více než 1000 stránkách zde dokumentuje původ, vývoj i dějiny písma od archaické latinky až po současnost. Každému písmu věnuje detailní studii doplněnou ilustracemi i úplnými abecedami jednotlivých písem. Tato velkolepá publikace věnující se historii a teorii latinky vzešla z potřeby seznámit se a utřídit si nespočet vytvořených písem, jimiž disponovaly tehdejší tiskárny. Po vydání měla pozitivní ohlas jak u českých, tak i u zahraničních odborníků a je považována za nejsystematičtější dílo o historii latinky. František Muzika se velmi hluboce zabýval studiem historie a konstrukce písma a tuto znalost se snažil vštípit i Janu Solperovi. Poznání písma ze všech jeho aspektů, vlastností i historického vývoje je základem pro práci s ním a všemi jeho alternativami.¹¹

Vedle této publikace téměř současně vzniká další svazek, který je pro Jana Solperu velmi důležitý a jehož autorem je Oldřich Hlavsa. Nazývá se *Typografická písma latinková* a jeho první vydání vyšlo v roce 1957. Za toto dílo získal ocenění, a to zlatou medaili na Mezinárodní výstavě knižního umění. Oldřich Hlavsa žil v letech 1909 až 1995. Svou cestu si prorazil od úplných začátků zahrnující práci v tiskárnách, snahu pozvednout řemeslo na vyšší uměleckou úroveň, iniciativního studia typografie, až po profesionální dráhu zkušeného typografa a odborníka v užitém umění. Jeho zájem směřoval především ke grafickým pracím, typografii a zejména grafické úpravě knižních obálek. Stejně jako jeho soudobí kolegové neušel ani Hlavsa fázi konstruktivismu, sledoval také vývoj funkcionalistů. Výrazně na něj zapůsobila škola Bauhausu, která byla tehdy považovaná za centrum meziválečné avantgardy. Velmi jej zaujal způsob výuky této školy, kde se moderním pokrokovým způsobem věnovali jak oblasti volného, tak i užitého umění, jež se vzájemně prolínaly. Oldřich Hlavsa byl velkým obdivovatelem významného amerického typografa českého původu, Ladislava Sutnara. Ladislav Sutnar je považován za jednoho ze zakladatelů podílejících se na rozvoji moderního designu, zejména v oblasti typografie. Oldřich Hlavsa byl velmi činný a kritický k tehdejší politice i typografii, hlásal změnu písma a tisku. Východisko viděl v programu umělecké avantgardy. V polovině padesátých let se věnoval zejména knižní typografii. Vedle

publikace *Typografická písma latinková*, se od roku 1973 podílel na neméně významné ediční řadě *Typographia*, věnující se knižní grafice a písmu. Jeho tvorba i názory na poli užitého umění byly nejen uznávány mnoha zahraničními i českými odborníky, ale také mnohdy nepochopeny a kritizovány.¹² Jeho významné dílo *Typografická písma latinková* bylo také pro své netradiční pojetí předmětem mnoha polemik a kritik. Publikace se zabývá přehledem písem starých mistrů i výtvořů současníků Oldřicha Hlavsy. Některé jeho názory jej spojují s Muzikovými a to především v otázkách hluboké znalosti veškerých náležitostí typografie. Oldřich Hlavsa přikládá velký význam při volbě vhodného písma pro jednotlivé druhy tiskovin i knih. Pak také stejně jako Muzika vyzdvihuje užití osvědčených písem starých a obdivovaných mistrů, u kterých je nutné vystihnout vhodnost jeho uplatnění a dále je rozvíjet.¹³ Oldřich Hlavsa vzhledem k svým bohatým praktickým zkušenostem v oblasti polygrafie, s obdivem vzhlížel k tvrdé práci tiskařů, kteří v dobách vzniku knihtisku byli zároveň i autory písem. Tyto staré, postupně se rozvíjející techniky srovnával s technikami mladšími.¹⁴ Oldřich Hlavsa nevěnoval tolik pozornosti historii, čím se nijak nesnaží snížit její důležitost. Spíše se přikláněl k praktickým a technickým záležitostem, jež k písmu a jeho kresebné konstrukci patří. Jak sám osvětluje, jeho kniha se neřídí tradičními pravidly, má své individuální rozvržení a grafické řešení rozčleněno tak, aby zejména prakticky napověděla, jak všemožně se dá s typografickým písmem pracovat.¹⁵

Oldřicha Hlavsu i Františka Muziku, obě tyto významné a tak odlišné osobnosti spojuje láska a úcta k písmu, jeho historii i veškerým náležitostem. Každý se svou individuální cestou snaží přiblížit písmo tak, abychom získali ucelenou představu nejen z hlediska užitku ale i jeho vývoje. Jan Solpera vzhlížel a dodnes chová úctu k oběma tvůrcům a tento zajímavý protiklad mu pomohl k nasměrování jeho budoucí výtvarné práce.

Hned v závěsu této výrazné dvojice se nachází americký grafický designér Herb Lubalin. Jan Solpera se o něm dovídá již v 60. letech, kdy jej oslovil americký grafický design. Jeho tvorbu však blíže poznává až v 70. letech díky americké společnosti International Typeface Corporation. O Herbu Lubalinovi byla v roce 2012 vydána rozsáhlá monografie s názvem *Herb Lubalin, American Graphic Designer*. Tato graficky nádherně zpracovaná publikace byla vytvořena zásluhou Tonyho Brooka a mapuje život a

dílo Herba Lubalina. Karel Haloun jí věnuje několik obdivných řádků v časopisu *Revolver Revue* č. 77 a zmiňuje se také o Janu Solperovi. O Herbu Lubalinovi píše jako o geniálním umělci, jež inovoval a zformuloval americký design 60. a 70. let. Vedle Jana Solpery tvorba Herba Lubalina ovlivnila nespočet dalších amerických i českých grafických designérů. Jako příklad můžeme uvést tvůrce Nevilla Brodyho nebo Davida Carsona. Karel Haloun je však názoru, že ti spíše Lubalinovu tvorbu opisovali, než dále rozvíjeli.¹⁶ Herb Lubalin žil v letech 1918 až 1981. Za svou kariéru vytvořil několik vlastních písmových abeced, a to *Avantgard*, *Lubalin Graph* nebo *Serif Gothic*. Graficky upravil řadu časopisů a knih a věnoval se také tvorbě logotypů. Stál za slavnými netradičně pojatými časopisy *Avant – Garde*, *Fact* a *Eros*, jimž vytvořil osobitou grafickou úpravu.¹⁷ Herb Lubalin vystudoval školu The Cooper Union a v roce 1952, kdy pracoval pro společnost Sudler & Hennessey, získal své první ocenění v soutěži New York Art Directors Club. Později založil svou vlastní společnost zvanou Herb Lubalin Inc. a spolupracoval například s Tomem Carnasem, Ernie Smithem nebo Rogerem Ferriterem. Stal se také spoluzakladatelem International Typeface Corporation.¹⁸ Své neotřelé názory a pohnutky vyjádřil v roce 1959 na konferenci newyorského Typeface Directors Clubu, nazvané *What is new in American Typography*. Této události se také účastnil již dříve zmiňovaný Ladislav Sutnar a jejich názory se značně lišily. Zde se vyjádřil o současné americké typografii, jež se mu zdá ošklivá, ale právě z jejího osvobození může vzniknout něco poutavého a krásného.¹⁹ Tato slova mi připomínají zajímavý názor Jana Solpery, který tvrdí, že v typografii občas není kvalita písma tolik důležitá, jako spíše vhodné použití. I ošklivá písma, která zastupují ilustrativní prvek, mohou být vhodně využita. Naopak krásné klasické abecedy, pokud nejsme schopni vhodně uplatnit, nemusí ve finále vypadat dobře.²⁰

Hlavním přínosem v Lubalinově celoživotní práci je jeho osobnost a schopnost inovátorství s širokou škálou schopností pojmout písmo jako ilustrativní prvek. Jeho práce se vyznačuje promyšlenou ať už dynamickou, dekorativismem vytříbenou kompozicí nebo minimalisticky čistou nápaditostí. Nenechá chladným laika ani odborníka v oblasti typografie i grafického designu obecně. Inspirace Lubalinovou tvorbou je v díle Jana Solpery naprosto zřejmá, nicméně nesnaží se nijak napodobovat, nebo obkreslovat jeho tvůrčí principy, ale hledá způsoby, jak tuto inspiraci rozvíjet a posunout dál. Jan Solpera

dokázal z Lubalina dekorativismu i graficky čistých kompozic vytěžit maximum a vytvořit svůj vlastní osobitý styl.

V závěru této kapitoly přichází na řadu téměř současník Jana Solpery, kolega v oboru a dobrý přítel, Rostislav Vaněk. Jana Solperu ovlivnil především jako člověk a s některými jeho názory se Solpera plně ztotožňoval. Jak jsem již psala výše, Rostislav Vaněk se objevil na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v době, kdy Jan Solpera již úspěšně školu absolvoval. Dle slov Jana Solpery, Rostislav Vaněk jako student prvního ročníku Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze toho věděl a uměl o písmu mnohem více, než jaké byly jeho vlastní znalosti. V té době byla tvorba Jana Solpery ještě silně ovlivněna Františkem Muzikou. Na popud Rostislava Vaňka došlo k vystavování jejich prací a také vzniklo volné sdružení *Typo &*. Počátkem 70. let začala jejich vystavovatelská činnost, což bylo důležité už pro konfrontaci prací jednotlivých účastníků výstavy. Jedna výstava v rámci *Typo &* se uskutečnila i v USA, díky níž se Jan Solpera setkal s prací již zmiňovaného Herba Lubalina a jeho okruhu.²¹

František Muzika zastával teorii, že každý umělec by si měl svou vysokou uměleckou tvorbu tvořit sám pro sebe a žít se užitým uměním. Jak víme z předchozích řádků, byl tento názor opodstatněný v jistém období jeho života, kdy jeho malířské práce nebyly oficiálně přijímány. To samozřejmě neznamená, že co se užitého umění týče, nezaslouží si stejné kvalitní zpracování jako v umění volném. Někteří Muzikovi studenti byli téhož názoru, Jan Solpera a stejně tak i Rostislav Vaněk byli přesvědčeni o tom, že je to možné skloubit. Oba věřili, že lze dojít ke kompromisu, aby užitě umění povýšilo na úroveň umění volného a mělo stejnou kvalitativní hodnotu.²²

5. PLAKÁTOVÁ TVORBA DO 90. LET

Hlavními výrazovými prostředky Jana Solpery v plakátové i knižní tvorbě je slovo, písmeno nebo číslice. Tento prvek kontrastuje s doplňujícím drobným textem a upoutává tak oko diváka. Jan Solpera také přes značné praktické obtíže prosazuje netypický formát plakátů a místo tradičního A1 volí B1, což je 100x70cm. Podle umělce působí tento formát na něj i na diváka příjemnějším a otevřenějším dojmem. Na četných plakátech tohoto období můžeme pozorovat výrazné prázdné čisté plochy kolem ústředního motivu. Hlavním důvodem byla skutečnost, že plakáty se nevylepovaly samostatně s dostatečným odstupem od ostatních, ale zaplňovaly obrovskou plakátovací plochu různě přes sebe, což tvořilo změť barev, obrazových prvků i textu. Tímto na sebe přitahuje pozornost čistá a klidná plocha. Jan Solpera ve svých dílech volí převážně černobílou kombinaci barev, což neznamená, že by se vyhýbal i barevným alternativám. Byla to však především záležitost estetická a také praktická, neboť úroveň tehdejšího polygrafického průmyslu nebyla vysoká, proto se při tisku snadněji realizovala černobílá varianta než barevná.²⁴

Zpracování a celková finální realizace plakátů a další grafické činnosti nebyla vůbec jednoduchá. V dnešní době plné technologií a počítačů se jeví až nereálná, proto s velkým obdivem nahlížím na práci tehdejších grafiků a tiskařů, kteří měli velmi obtížnou cestu a byli opravdovými profesionály ve svém oboru. Většina plakátů i knižních titulů Jana Solpery vznikala z malých zjednodušených náčrtků, které byly následně stále v tomto formátu zdokonalovány a postupně se dostávaly k promyšlenějším kompozicím. V této fázi byla přemístěna na pauzovací papír a fotograficky zvětšena na větší výsledný formát. Co se textů týče, sázely se na sázecím stroji zvaném *Staromat* a jednotlivá písmena se rozstříhávala a následně opětovně lepila. Pro finální podobu a dokončení plakátu se musela tato práce znovu přefotografovat na požadovanou velikost.²⁵

5.1. Divadelní plakáty

Plakátová tvorba Jana Soupery začíná již za vysokoškolských studií, jak už bylo psáno výše. V jeho raných pracích jej výrazně ovlivnil František Muzika. V té době začínalo Divadlo Na zábradlí, v roce 1960 byl Jan Solpera v prvním ročníku Vysoké školy uměleckoprůmyslové. Velmi se mu líbila pantomima Ladislava Fialky. Ladislav Fialka byl zakladatelem školy klasické a moderní pantomimy a velkého souboru Pantomima Na zábradlí. Janu Solperovi bylo umožněno chodit na zkoušky, kde kreslil a následně se pokusil vytvořit plakát na tuto tematiku. Ladislavu Fialkovi se plakát líbil natolik, že jej použili na nastávající představení *Etudy* [1]. Tento první řekněme oficiální plakát Jana Soupery není ještě založen čistě na písmové kompozici, ale na abstraktních tvarech, které písmo vhodně doplňují. Jelikož prošel praxí tiskárenské přípravy jedné z jeho prozatímních prací, využil své znalosti linorytu a plakát vytiskl technikou knihtisku. Užívá také čistých barev, jež fungují do dnešní doby a to červená, černá a bílá. K dalším jeho nejstarším pracím se řadí plakát pro hru *Autostop*, jejímž autorem je Václav Havel a byl také vytvořen pro Divadlo Na Zábradlí.²³ V tomto období se Jan Solpera zajímal o typografii 19. století, například o specifický písmový rod pojmenovaný *Egyptienka*, zejména o jeho formu zvanou *Italienka*. Tomuto písmu se také říká westernové písmo a vyznačuje se vysokými hranatými patkami. V roce 1963 vytvořil westernovým písmem plakát pro *Inspiromat*, který vyhrál v interní školní soutěži pro tehdejší konání každoročního karnevalu Vysoké školy uměleckoprůmyslové.²⁶ V tomto plakátu výrazně dominuje písmeno I, které zaplňuje celou plakátovou plochu a dodává mu tím punc originality a nepřehlédnutelnosti. Byl vytištěn v malém formátu a ve třech barevných variantách, z nichž jedna je kontrastní černooranžová. Mohlo by se zdát, že divadelní plakát *Král Ubu* [2] z roku 1965 je další prací pro divadlo Na Zábradlí, neboť *Král Ubu* se tam v té době hrál. Byla to však Souperova diplomová práce na VŠUP, neurčená přímo pro divadlo, ale s tematikou absurdního divadla.²⁷ Tento plakát v černobílé barevné kombinaci byl namalován rukou Jana Soupery, což můžeme vidět na některých liniích a nerovnostech na plakátové ploše. Jeho kompozice je založena opět na dominanci jednoho písmene ze jména krále Ubu, které s dalšími písmeny bezpatkového písma *Grotesk* v různých úhlech a velikostech od největšího písmene po nejmenší padají z levého horního rohu dolů ke zbylému textu informativního charakteru. Touto prací Jan Solpera uzavírá své vysokoškolské studium.

V dalších letech působí Jan Solpera jako samostatný grafik, účastní se četných výstav a od 70. let se intenzivně věnuje grafické úpravě knižních obálek, o nichž bude pojednávat další z kapitol, v divadelní plakátové tvorbě však pokračuje. V roce 1977 vytvořil další plakát pro Divadlo Na Zábřadlí, a to pro představení *Funambules* [3] Ladislava Fialky, který byl doplněn ilustrací. Pro stejné divadlo také vznikl plakát s názvem *Noss* [4]. Složení písmen Noss je ústředním motivem, zejména písmeno O, které ční přímo v centrální části a je vyplněno červenou barvou, jako spouštěcí knoflík. U příležitosti 25. výročí působení Divadla Na Zábřadlí [5] vytvořil Jan Solpera tematický plakát, jehož téměř celou plochu pokrývá kompozice číslice 25. Plakát byl vytvořen v roce 1983 a je laděn do oranžové a černé barvy, které doplňuje žlutá kontura spojených čísel a vytváří tím jakousi optickou hru. Pro Divadlo Na Zábřadlí vznikly četné další plakáty, zvláště ke konci osmdesátých let. Například v roce 1989 plakát pro Čechovovy *Tři sestry* [9], kde základ řešení tvoří kombinace několika odlišných typů písma. Název *Tři sestry* je použit jako hlavní motiv s tím, že u slova tři je využito některého druhu *Egyptienky*, zatímco u slova sestry je uplatněno mírně nakloněné kaligrafické písmo s výraznými rozdíly v tloušťce tahů. Netradiční kontrast je tu umocněn složením barev černé a bílé. Ze stejného roku pochází plakát k Moliérovu *Donu Juanovi* [8], který je celý vyplněn názvem *Don Juan* s použitím jednoduchého bezpatkového písma rodu *Grotesk*, obohaceného o dekorativní prvky proplétající se jednotlivými písmeny. Divadelní plakáty Jana Solpery samostatně výtvarně parafrázovaly téma a děj jednotlivých představení. Požadoval detailní osvětlení inscenačního záměru bez jediného zhlédnutí jakékoli divadelní zkoušky. Tato skutečnost by mohla vést k následnému zaujetí jedním konkrétním prvkem a plakát by se mohl stát příliš ilustračním s absencí určitého tajemství.²⁸

5.2. Výstavní plakáty

Jak bylo již psáno v předchozích kapitolách, Rostislav Vaněk podal hlavní impulz myšlenky vystavování svých autorských prací. Díky němu také v roce 1973 vzniká volné sdružení *Typo &* a jedním ze zakládajících členů je i Jan Solpera. V rámci tohoto sdružení do roku 1989 proběhlo 29 výstav doma i v zahraničí.²⁹ Jeden z nejstarších výstavních plakátů spadá do roku 1968, kdy byl vytvořen u příležitosti výstavy k 30. výročí úmrtí

Karla Čapka [10]. Tento plakát byl vytištěn technikou knihtisku a skládá se z ústředního písmového motivu jména Čapek. V roce 1970 byl vystaven na IV. Bienále užité grafiky Brno. Toho samého roku vzniká také plakát s názvem *Přehledka prací uměleckých řemeslníků ČSR za období '68-70* [11] a od předchozí práce se značně liší. V tomto případě není rozhodující dominantou písmo, ale abstraktní a ornamentální čtvercové uspořádání, které koresponduje s tématem daného plakátu. Roku 1976 pořádá Sklářské muzeum v Novém Boru spolu s Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze výstavu s názvem *Art Deco – České sklo kolem roku 1925* [15]. K této příležitosti vytvořil Jan Solpera plakát v duchu tématu, jehož ústředním motivem je název Art Deco doplněný dekorativními ornamenty. Jan Solpera vytvořil několik prací s tematikou zaměřenou na užitkové sklo. Jako příklad můžeme uvést plakát z roku 1983, který byl vytvořen pro Městské muzeum Františkovy lázně. Nese název *Užitkové sklo* [24] a vyznačuje se velkými čistými plochami, které obklopují ústřední motiv tvořený slovem sklo. Tento prvek je uplatněn také na plakátu pro totéž muzeum, a to v roce 1987 s názvem *Lisované užitkové sklo* [36]. V roce 1978 vytvořil Jan Solpera zajímavý plakát k 20. výročí Pantomimy Ladislava Fialky [18]. Jedná se o kombinaci písma a fotografie, která byla pořízena až po vyřešení písmové kompozice a umístěna do spodní části plakátové plochy. Fotografie se skládá z hlavy a rukou, jenž poukazují na název a doprovodný text. Zajímavé je využití diakritických znamének v názvu plakátu ve formě červených puntíků tvořících přesnou diagonálu, což značí o důmyslně propracované písmové skladbě. Významnou prací je plakát vytvořený v roce 1980 k příležitosti první samostatné výstavy Jana Solpery nazvané *Typomanie* [19]. Slovo typomanie figuruje také jako dominující prvek díla. Písmová kompozice vyniká propracovanou kresbou a ladností tahů s použitím patkového písma s pozvolným náběhem na dřík. Celek působí vyváženým a klidným dojmem díky prázdným plochám na plakátu. Tento klid však částečně rozbíjí ústřední motiv. Jinému tematickému okruhu se věnuje plakát zhotovený v roce 1981 k 20. výročí muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou [25]. Propracované písmové kompozici dominuje číslice 20, která je kreslena s kaligrafickou lehkostí a osobitým stylem. Výběr barev fialové a zlaté dodává plakátu slavnostní ráz. Velmi výrazně na mě zapůsobila práce z téhož roku, která vznikla k výstavě pořádané Svazem architektů ČSR a Českého fondu výtvarného umění, věnující se architektuře [17]. Hlavní motiv se skládá z písmene A, do nějž je vepsáno slovo architektura a přímo opticky vystupuje z plakátové plochy. Celá tato

písmová kompozice se jeví téměř architektonicky sestavená a přesně zkonstruovaná. Dominantní písmeno A se rozkládá po celé ploše plakátu a budí dojem starých antických stavebních řádů. Celek působí velmi vyváženým dojmem s jednoznačným sdělením. Plakát pro výstavu *Sýrie ve fotografii* [22] vytvořený v roce 1982 je velmi zajímavý myšlenkou uchopit písmo netradičním způsobem. Jan Solpera zde vytváří pozoruhodnou kreslířskou bilanci, zda použité latinkové písmo je schopen přeformulovat do podoby písma jiných kultur, aby odpovídalo tématice plakátu. Tento zdařilý koncept je umocněn barevným složením oranžové a černé. S nádechem prvorepublikových let vzniká plakát k výstavě nazvané *Česká fotografie 1918 – 1938* [23], pořádané v Praze. V tomto případě Jan Solpera čerpá inspiraci z české typografie 20. a 30. let. Ústřední písmová kompozice tvořena slovem česká a rozdělením slova fotografie, se vyznačuje bezpatkovým písmem s použitím maximálního kontrastu písmových tahů. Celá kompozice je diagonálně nakloněná a dodává tak plakátu dynamický ráz. V letech 1987 a 1988 vznikla velmi originální dvojice plakátů k výstavám *Nejkrásnější knihy '86* [34] a *Nejkrásnější knihy '87* [35]. Vynikají rozměrově nezvyklými a výraznými kompozicemi, které jsou složeny ze slova nej a vykřičníků v totožné velikosti a kontrastují tak se zbylým drobným textem informativního charakteru. Toto rozvržení má jasný úkol zaujmout a vyprovokovat diváka k bližšímu prostudování plakátu. Barevné ladění v čistých grafických barvách černé, bílé a výrazné červené jen celý dojem podtrhují. Jan Solpera se pravidelně zúčastňoval Bienále užitého umění Brno a v roce 1988 vytvořil pro tuto významnou příležitost plakát *13. Bienále užité grafiky Brno 1988* [37]. Práce se od ostatních odlišuje větším rozměrem a působí tak monumentálním dojmem. Velkolepost umocňuje rovněž červená barva uplatněná na ústředním motivu tvořeném písmenem B. Tento prvek se rozkládá po celé ploše plakátu a obsahuje název i průvodní text exhibice. V závěru 80. let vzniká plakát pro výstavu nazvanou *Současná česká grafika* [33], pořádanou Svazem českých výtvarných umělců. Dílo je výjimečné především z praktického hlediska, neboť kompozice byla navržena tak, aby ho bylo možné vylepit jak v horizontální tak i ve vertikální poloze. Také písmové řešení ústředního motivu slova grafika je neotřelé a hraje si s okem potencionálního diváka spojováním a čitelností písmen. Například písmeno A vytváří zároveň písmeno F, stejně tak písmeno I je součástí písmene K. Ač jsou tvary některých jednotlivých písmen záměrně neúplné, lidské oko si je schopno s podobnou optickou hříčkou poradit. Podobné tendence se vyskytují v následující práci vytvořené pro

samostatnou výstavu Jana Solpery nesoucí název *Jan Solpera, Písmo, typografie, plakáty* [39]. Dominantním prvkem je v tomto případě umělcovo příjmení, u něhož je použito tučného řezu bezpatkového písma z rodu *Grotesk*. Jan Solpera si pohrává s tvary jednotlivých písmen, některá téměř rozstříhává a rozmisťuje je po celé ploše plakátu. Tvoří tak nevšední dynamickou kompozici a optickou hru. Jak můžeme vidět, plakátová tvorba Jana Solpery je velmi rozsáhlá. Její charakter se vyznačuje originalitou, hravostí a promyšlenými kompozicemi do nejmenšího detailu.

6. GRAFICKÁ ÚPRAVA KNIŽNÍCH OBÁLEK

Od 70. let se stává výraznou linií ve výtvarné práci Jana Solpery knižní typografie. Již od Františka Muziky věděl, že pokud chce vyučovat Nauku o písmu a také v tomto oboru pracovat, musí mít dokonalé znalosti o historii písma. Na tomto základě se odvíjí jeho práce na kreslených titulech knih, kde využívá písmo z různých historických vývojových etap jako hlavní ilustrační prvek a tím se tak snaží zdůraznit téma, kterým se daná kniha zabývá. Takovou osobitou práci mu umožňovalo především nakladatelství *Odeon*. Jan Solpera vytvořil nespočet obálek knih právě pro toto nakladatelství, ale nevyhýbal se ani spolupráci s nakladatelstvími jinými jako například *Růže*, *Československý spisovatel*, *Vyšehrad*, *Naše vojsko* nebo *Panorama*. Každé nakladatelství má svůj styl a zásady, které je nutno respektovat a v takových případech se i sám umělec musí některým pravidlům podřídit, což se může jevit na úkor uměleckému a estetickému citění. Proto hlavní hodnotu mají, i podle Jana Solpery osobně, práce pro nakladatelství *Odeon*. Se začínajícími 90. léty přestává programově knižní obálky tvořit, neboť není ochoten tuto tvorbu produkovat jako dobře prodejné zboží.³⁰ K tomu také přispěl tlak z řad nakladatelství a celkové omezování vlastního tvůrčího projevu. Díky těmto skutečnostem se budeme především zabývat pracemi pro již zmiňované nakladatelství *Odeon*, ke kterým má sám umělec velmi kladný vztah. Nesmíme však opomenout i některé další významné práce, které spadají pod jiná nakladatelství.

6.1. Knižní obálky pro nakladatelství Odeon

Jak bylo psáno již dříve, pod nakladatelstvím *Odeon* vznikl nespočet titulů, které hrají významnou roli v tvorbě Jana Solpera. Knižní typografii se intenzivně věnoval hlavně v průběhu 70. let, léta 80. patřila převážně plakátové tvorbě. Na počátku 70. let se Jan Solpera detailněji seznámil s prací Herba Lubalina a také amerického písmaře Toma Carnase prostřednictvím ukázek v časopisu *U.&I.c.* vydávaném americkou společností International Typeface Corporation. O vlivu Herba Lubalina bylo psáno v předchozích kapitolách, nicméně Tom Carnas Jana Solperu inspiroval neotřelým způsobem zpracování svých logotypů. Šlo zejména o na první pohled spontánní rukopisný projev, pod kterým se však skrývala promyšlená a přesná kompozice. V 70. letech nebyl Jan Solpera jediným umělcem, kterého tyto práce oslovily.²⁹ Podněty vzešlé od Toma Carnase se odráží hned v několika dílech, z nichž můžeme jmenovat první vydání monografie *Balzac* [56] od Stefana Zweiga z roku 1976. Následují *Mozart Člověka génius* [60], vydaný v roce 1977 a jehož autorem je David Weiss, *Dostojevskij a jeho svět* [59] od Borise Bursova, nebo dvousvazková monografie z roku 1979 *Voltaire I a II* [58] od Jeana Orioux. Tyto kreslené tituly se v provedení vyznačují velmi výrazným kontrastem písmových tahů a spontánním gestem s ohledem na obsahovou a historickou stránku dané knihy. Jedná se o důmyslné a dokonale propracované kompozice, kterým však nechybí nádech nahodilosti. Z let 80. do této kategorie patří tituly jako *Miláček Maupassant* [64] od Armanda Lanoux, monografie *Život Jeana Paula* [61] od Güntera de Bruin a také *Whistler, život malíře* [65] od autora Stanley Weintrauba. Ani v těchto případech Jan Solpera neopomíná téma jednotlivých knih, což můžeme velmi jasně vidět například v poslední zmiňované monografii, jejíž vzhled budí až živý malířský dojem.

V letech 1978 a 1979 vzniká řada titulů, které také spojuje podobný způsob provedení, tentokrát se však jedná o střízlivější formu. Hlavní kompoziční notu udávají iniciály nebo příjmení autora jednotlivých knižních děl. Kaligrafické provedení iniciál se zdá být jakousi optickou hrou, neboť svým mírným nakloněním, natočením a osou stínu budí dojem trojrozměrnosti. Boční stěny písma jsou vyplněny šrafováním a ještě výrazněji tak vystupují do prostoru. Z příkladů těchto kompozic můžeme uvést autora Miguela Delibese a jeho román *Můj synáček Sisi* [42], *V cele královny* [43] od Jána Čajaka,

válečný román *Bouře v Ardenách*, jehož autorem je Alfred Andersch, nebo svazek *Rozvedená paní* [44] od Hervé Bazina. Vedle těchto knižních obálek se objevuje také řada titulů, jejichž hlavní kompozičním prvek je příjmení autora, umístěné v levé části přední strany knižního obalu. V těchto případech si Jan Solpera hraje s jednotlivými písmeny, různě je propojuje a upravuje, nicméně s ohledem na jejich čitelnost. Písmo je zvoleno patkové s náběhem na dřík a svislou osou stínu. Působí až chladným statickým dojmem, což však oživují originální kompozice. Například obálka knihy *Bez bázně a Hany* [46] od autora Yvese Gandona, v níž se první dvě písmena G a A v příjmení propojují tak, že písmeno G tvoří příčku, což znamená vodorovný tah spojující dva dříky písmene A. Další vhodnou ukázkou je titul *Mechanické piano* [55] od Kurta Vonneguta. V tomto případě je písmová kompozice zajímavá spojením písmen U a T na konci příjmení, kdy jeden z dříků písmene U je právě tvořen písmenem T.

Jak je nám známo, historie písma byla pro tvorbu Jana Solpery velmi důležitou součástí, což je v některých již uvedených dílech zřejmé. Nicméně následující ukázky se této tématice věnují intenzivněji vzhledem k jednotlivým historickým obdobím, na které se každá kniha váže. Vhodným příkladem takovéto práce je třísvazkový knižní soubor nazvaný *Alžbětinské divadlo I – Shakespearovi předchůdci* [67], *II – Shakespearovi současníci* [68] a *III – Drama po Shakespearovi* z let 1978, 1980 a 1985. Jedná se o publikace větších rozměrů, na jejichž obálkách nekonfiguruje jen písmo jako samostatný ilustrační prvek, nýbrž je zakomponováno s barevnou ilustrací. Inspiraci čerpá z písem, která se rozvíjela v období středověku a renesance, kam můžeme řadit jak písma lomená i vyvíjející se rod latinkového písma zvaný *Antikva*. Písmová kompozice se vyznačuje především protažením horních dotahů písmen L, B, K nebo D, které následně rozehrávají virtuózní kreslířskou hru v ornamentálním duchu. Všechny tři svazky mají stejnou kompozici, co se rozmístění prvků týče, však každý svazek je trochu odlišný v kresbě ornamentů i některých písmen. Na Shakespearovskou tematiku byla vytvořena ještě jedna publikace a to *Makbeth* [71] z roku 1978. Vzhledem k povaze obsahu díla je písmová skladba dynamická, inspirovaná lomenými písmi a rozvíjí se do ornamentální formy. Podobné střídmejší písmové kompozice inspirované těmito písmi nacházíme v knižních dílech z let 1976 a to *Blázni v lázni* [75] od Hanse Sachse nebo *Verše lásky a loučení* [74]. Z let novějších se k této skupině jistě řadí pozoruhodně zpracovaný svazek *Zázračná kniha světa* [93], jejímž autorem je německý básník zvaný Novalis. V období

70. let vzniklo pro nakladatelství *Odeon* nespočet dalších knižních titulů v duchu historizujících písem, z nichž můžeme uvést Antona Pavloviče Čechova a jeho dílo *O lásce* z roku 1976. Výraznou písmovou skladbu tvoří název a je pojat kaligrafickou kresebnou formou se vztahem k tématice díla. V jemném a čistém zpracování kontrastují vlasové linie s širokými liniemi hlavních písmových tahů. Téhož roku vzniká v podobné atmosféře, však s využitím jiného druhu písma, knižní obálka románu *Mládenec ze starých časů* [72], jehož autorem je Francois Mauriac a také *Vzdušné zámky* [76] od Juliána Greena. Výrazně rozdílnou prací je kniha *Medojedky* [94] od Roberta Ruarka vydaná o rok později. Zde se jedná o písmo bezpatkové s téměř žádným kontrastem v tloušťce písmových tahů, obohacené o spleť linií vytvořenou prodloužením dolního dotahu písmene Y.

Následující 80. léta sebou přináší další významná knižní díla, ze kterých můžeme zmínit *Eseje* [87] od Francise Bacona nebo *Smích a běs* [89] z roku 1988 pojednávající o staroruských hagiografických příbězích. Obě knihy se inspiroují historickými písmy se vztahem k jejich obsahu a ve zpracování jsou naprosto odlišné. Zajímavá je kniha *Formani, vandrovníci, voraři* [92], vydaná v roce 1988, která ve třech románech pojednává o obyčejném životě z doby konce 19. století a této tématice také koresponduje písmové zpracování obálky. Písmo je použito masivní s nevýraznými patkami a celá kompozice je oživena ornamenty. Ve stejném roce vychází román *Cizinec* [95], jehož autorem je Albert Camus. Má jednoduchou čistou kompozici založenou na kombinaci dvou různých druhů písem, z nichž jedno má úzké vlasové tahy a patky, zatímco druhé je masivní bezpatkové z rodu *Grotesk*. V letech 1983 vznikají dvě zajímavé publikace a to *Česká lidová grafika* od autora Ladislava Kneidla a *Čtení o Národním divadle* [84] od Hany Konečné. Obě se vyznačují jednoduchou kompozicí s použitím patkového písma doplněnou ilustrací, v případě druhé publikace má písmo slavnostnější ráz díky použitým verzálkám. O rok později byl vydán knižní titul s názvem *Láska a smrt* [80], kde je kompozice založena na rozdílnosti dvou barev a druhů písma, kaligrafického a patkového s náběhem na dřík a kontrastem písmových tahů. To svědčí o pečlivosti Jana Solpery ve vytváření písmových kompozic knižních obálek a vnímavosti, s jakou využíval emotivních kvalit písma. Nicméně dbal na veškeré náležitosti a účelnost knihy, která má sloužit především k nerušené četbě a snažil se podporovat individualitu a atmosféru jednotlivých knižních děl.

6.2. Knižní obálky pro jiná nakladatelství

Knižní obálky vytvořené pod nakladatelstvími mimo *Odeon* jsou různorodého charakteru ve zpracování i obsahové stránce děl. Některá se neopírají o využití písem historických, ale z velké části podléhají striktním požadavkům daného nakladatelství. Vybrala jsem několik ukázek, jenž se plně nepodmaňují vůli těchto nakladatelství a vykazují jasné známky tvůrčího rukopisu Jana Solpery. Z konce 60. let pochází první svazek souborného díla *Bloudění – Větší valdštejnská trilogie* od autora Jaroslava Durycha. Zde je dominantním prvkem písmeno B zpracováno po vzoru barokních iniciál a dodává tak dílu atmosféru doby pobělohorské, do níž je trilogie zasazena. Barokní iniciála je uplatněna i ve jméně autora na plátěném obalu knihy. Tato publikace spadá pod jihočeské nakladatelství *Růže*, které vzniklo na konci 60. let a na základě soutěže byl vybrán návrh Jana Solpery na jeho značku. Jan Solpera v návrhu vycházel z heraldické růže dvou šlechtických rodů, které na začátku 17. století působily v jižních Čechách. Tím začala zajímavá spolupráce s nakladatelstvím *Růže*, nicméně byla brzy ukončena vzhledem k normalizaci po roce 1969.³¹ V podobném duchu působí práce pozdější, a to *Boje s dvouhlavou saní* [100] od Pavla Preisse, která popisuje život hraběte Františka Antonína Šporka a jeho zálibu v barokním umění. Knižní svazek byl vydán nakladatelstvím *Vyšehrad* v roce 1981 a vzhledem k obsahu předlohy rovněž čerpá inspiraci z barokních iniciál. V roce 1976 vydalo totéž nakladatelství *Mé vzpomínky na L.N. Tolstého* [97], jehož autorkou je Taťána Kuzminská. Ústřední motiv se skládá ze jména hlavní postavy L. N. Tolstého a rozehrává do prostoru kaligrafickou spontánní kresbu, kde není pochyb o vlivu již zmiňovaného amerického písmaře Toma Carnase. Počátkem 80. let vydalo nakladatelství *Kruh* dílo *Máňa* [101] od Jaroslava Havlíčka. Název je i hlavním motivem s použitím patkového písma a protažením některých hlavních písmových tahů do prostoru. Této kaligrafické kresby je využito například u písmene M, které zároveň tvoří háček u písmene N. Zajímavou prací vydanou nakladatelstvím *Vyšehrad* v roce 1984 je publikace *Svět islámu* [112]. V tomto případě musím zmínit jednu z předcházejících kapitol plakátové tvorby s ukázkou práce *Sýrie ve fotografii*. Plakát i knižní obálku *Svět islámu* spojuje myšlenka přeformulování latinkového písma do podoby písem jiných kultur vzhledem k obsahu daných děl. Z roku 1985 pochází několik

příkladů, které v písmové kompozici vychází z písem lomených. Jedná se o svazky *Beránci vlci aneb Marcipán a pumprník* [102] od Ivana Wernische a *Rekviem za kardinála* [105] od Josefa Jelena. V knižních titulech vydaných nakladatelstvími *Československý spisovatel* a *Panorama* není opomíjena obsahová stránka děl a plně koresponduje se vzhledem obálky i celkovým zpracováním knihy. Druh písma se v obou případech zdá téměř totožný, při bližším prostudování však nalézáme menší tvarové odchylky zejména v podobě minusky písmene A a dolních dotazích písmene K. Na závěr bych ráda uvedla knižní dílo Emy Destinové s názvem *Pan doktor Casanova* [110] vydané v roce 1988 nakladatelstvím *Vyšehrad*. K této práci se váže také svazek Franze Kafky nazvaný *Povídky* [111], neboť je zde využito stejného druhu písma jako v případě knižní obálky *Pan doktor Casanova*. Oba autoři působili na české umělecké scéně především na přelomu 19. a 20. století a tomuto období se rovněž přibližuje zvolený druh písma. Jan Solpera nejvíce sympatizuje se svými pracemi pro nakladatelství *Odeon*, nicméně jak jsme se mohli přesvědčit, existuje celá řada knižních obálek s vysokou kvalitativní hodnotou, která spadají pod nakladatelství jiná.

7. VÝSTAVY A OCENĚNÍ

Jan Solpera byl a také stále je velmi aktivním tvůrcem a jeho rozsáhlá práce byla zastoupena na téměř 160 společných a autorských výstavách nejen v domácím prostředí ale i v zahraničí. Jedna z prvních výstav, které se zúčastnil, proběhla v Praze již po studiích na vysoké škole v roce 1966 s příznačným názvem *Výstava mladých, užité umění*. Nicméně intenzivní výstavní činnost začíná počátkem 70. let. V roce 1970 se poprvé účastnil toho roku již *IV. Bienále užité grafiky Brno*, na kterém také získává jednu ze svých prvních ocenění, a to cenu Merkur. Od té doby získal za svou výtvarnou činnost přes 40 ocenění a pravidelně se účastnil každé nastávající výstavy *Bienále užitého umění Brno*. V rámci *X. Bienále užitého umění Brno* obdržel za svou práci čestné uznání organizačního výboru a z XI. a XII. ročníku této události si odnesl Stříbrné medaile. Od

vzniku volného sdružení *Typo &* každoročně vystavoval na exhibicích pořádaných tímto sdružením v Praze a také v zahraničí. V letech 1983 a 1988 proběhly v rámci *Typo &* dvě výstavy v New Yorku pro ITC Center, kde působil Jan Solpera také jako organizátor těchto výstav.³² V roli organizátora výstavy se Jan Solpera objevil již v roce 1982 v Praze u výstavy *Česká písmařská tvorba*. Vzhledem k rozsáhlé spolupráci s nakladatelstvím *Odeon* se Jan Solpera pravidelně účastnil každoročně pořádané soutěže *Nejkrásnější knihy roku* a během 70. a 80. let získal v rámci této činnosti nespočet čestných uznání. V roce 1979 za svou práci na grafické úpravě knižních obálek obdržel cenu nakladatelství *Odeon* a roku 1981 výroční cenu nakladatelství *Vyšehrad*. Za svého pedagogického působení na vysoké škole se rovněž v letech 1976, 1979 a 1988 objevil na výstavách *Práce pedagogů vysoké školy uměleckoprůmyslové* a *Výstavě pedagogů vysokých škol výtvarného směru* v Praze. V roce 1986 se Jan Solpera účastnil výstavy u příležitosti 100. výročí Uměleckoprůmyslového muzea a rok na to získal mimořádnou cenu v soutěži *Nejllepší plakát roku*. Závěr 80. let patří výstavám *50. léta – užití umění a design* v Praze a *Nejkrásnější knihy roku 1988*.

O významu výtvarné činnosti Jana Solpery svědčí účast na velké řadě přehlídek a ocenění grafického designu v zahraničí. Z nejstarších mimo domácí prostředí můžeme uvést *Výstavu československého užitého umění* v Moskvě pořádanou v roce 1973. Během let 1981, 1983 a 1985 představil svou tvorbu na přehlídkách *Lahti Poster Biennale* ve Finsku a v roce 1984 *Mezinárodního bienále plakátu* ve Varšavě. V letech 1979 a 1982 vystavuje na *Mezinárodní výstavě knižního umění IBA* v Lipsku, ze které si odnáší Bronzovou medaili.³³

V roce 1983 se Jan Solpera účastnil výstavy *Typography 5* pořádané mezinárodní organizací *Type Directors Club* v New Yorku, na které získal ocenění a o dva roky později se stal jejím členem.³⁴ V rámci plakátové produkce byly jeho práce zastoupeny na *International Poster Exhibition* v Dublinu, *Contemporary Czechoslovakia Posters* v Listowelu nebo také na *Third Colorado International Invitation Poster Exhibition* v USA a mnoha dalších místech USA i Evropy.³⁵ Jan Solpera svým nevšedním uměleckým projevem a osobitým stylem zapůsobil na zahraniční diváky, což dokládá rok 1999, kdy jej instituce *International Biographical Centre* v Cambridge zařadila mezi 2000 významných umělců a designérů 20. století. V roce 2008 se dočkal velmi významného

ocenění hlavně pro umělce samotného na *XXIII. mezinárodním bienále grafického designu Brno*. Organizační výbor mu udělil cenu za přínos v grafickém designu.³⁶

Vedle společných exhibicí uvedených výše byla umělecká činnost Jana Solpery prezentována na několika samostatných výstavách. První s názvem *Typomanie* pořádaná institucí *Památník národního písemnictví* proběhla v Praze roku 1980. V roce 1985 vystavuje v Praze v Divadle Na Zábřadlí *Typoplakáty* a o tři roky později má samostatnou výstavu svých plakátů v Jugoslávii. Rok 1989 patří exhibici nazvané *Jan Solpera – Písmo, typografie, plakáty* v Praze. Po delší odmlce Jan Solpera vystavuje výběr ze své tvorby roku 1997 v Galerii výtvarného umění v Benešově u Prahy v rámci cyklu *Osobnosti soudobého českého grafického designu*.³⁷ V roce 2000 pořádá další autorskou výstavu nazvanou *Jan Solpera – Retrospektiva* v jeho rodném městě. Poslední samostatná výstava se uskutečnila v roce 2010 ve výstavní síni Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze s názvem *Space Cowboy*. V březnu roku 2015 byl Jan Solpera uveden do Síně slávy u příležitosti výročních cen *Czech Grand Design*.³⁸

8. ZÁVĚR

Dílo Jana Solpery je velmi obsáhlé a zabývá se hned několika odvětvími oboru grafiky a typografie, od plakátové produkce, knižní typografie, vlastních abeced přes autorskou publikační činnost po tvorbu logotypů. Snažila jsem se zaměřit na inspirační zdroje a nejdůležitější pilíře jeho umělecké činnosti - plakátové tvorby a knižní typografie. Vzhledem k proměnlivým politickým situacím i společenskému životu nebyly začátky Jana Solpery vůbec jednoduché, nicméně úspěšně absolvoval svou vytouženou vysokou školu v ateliéru profesora Františka Muziky, kde tvořil svá první díla a rozvíjel tak vlastní tvůrčí názory. Během jeho umělecké činnosti jej provází hned několik osobností, které Jana Solperu ovlivnily jak v profesním tak i osobním životě. Vedle již zmiňovaného Františka Muziky je to Oldřich Hlavsa nebo Rostislav Vaněk, který pobídl Jana Solperu i další umělce k vystavování svých prací a konfrontaci mezi pracemi jednotlivých tvůrců.

V dílech Jana Solpery se také odráží vliv americké typografie 60. let, kterou detailněji poznává v následující dekádě díky novinám *U.&l.c.* a setkává se tak se jmény Herba Lubalina nebo Toma Carnase. Již od počátku své tvorby si volí jasný prostředek svého uměleckého projevu, a to písmo. Jeho prostřednictvím dokáže vyjádřit emotivní ladění díla a dodat potřebnou atmosféru s ohledem na jeho obsah. S písmem se také váže jeho znalost konstrukční i historická, což Jan Solpera bravurně ovládá a uplatňuje ve své práci. Nespočet jeho typografických plakátů i obálek knih svou kompozicí vychází z historických písem, která přetváří v impozantní svébytná díla, zároveň však respektuje historickou hodnotu. Dalším charakteristickým tvůrčím rysem Jana Solpery je dominance jednoho prvku na plakátové ploše nebo knižní obálce - písmeno, iniciály, slovo nebo číslice. Tomuto ústřednímu motivu je následně kompozičně podřízeno všechno ostatní a provokuje tak potenciálního diváka k bližšímu prostudování.

Již během studií tvoří Jan Solpera první plakáty, zejména divadelní, neboť úzce spolupracoval s Divadlem Na Zábradlí. Od 70. let nastává intenzivní tvorba plakátů a grafických zpracování knižních obálek převážně pro nakladatelství *Odeon*, spolupracuje však i s nakladatelstvími jinými. Od tohoto období také pravidelně prezentuje svá díla na českých i zahraničních výstavách, z čehož vzešel nespočet ocenění za jeho práci. Od roku 1973 téměř 30 let působí také jako pedagog na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. V průběhu svého života Jan Solpera tvořil vlastní písmové abecedy, které se díky Františku Štormovi dostaly do digitální podoby.

Měla jsem tu příležitost setkat se s umělcem osobně a ještě blíže se tak seznámit s jeho prací i životní cestou. Jan Solpera je velmi významnou osobností, ovlivňující směřování české typografie 20. století. Má za sebou rozsáhlý kus obdivuhodné a tvrdé práce, kterou však prezentuje s pokorou a skromností.

POZNÁMKY

1. Laskavé sdělení Jana Solpery.
2. Jan Solpera, *Solpera...jen písmena a číslice*, Praha 2010, nestránkováno.
3. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
4. Laskavé sdělení Jana Solpery.
5. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
6. Laskavé sdělení Jana Solpery.
7. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
8. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
9. Laskavé sdělení Jana Solpery.
10. František Šmejkal, *František Muzika, kresby, scénická a knižní tvorba*, Praha 1984, s. 7.
11. Viz František Šmejkal (pozn. 10), s. 149 – 167.
12. Zuzana Marešová, *Knižní design Oldřicha Hlavsy* (bakalářská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2012, s. 15 – 20.
13. Oldřich Hlavsa, *Typografická písma latinková*, Praha 1960, s. 14 – 19.
14. Viz Oldřich Hlavsa (pozn. 13), s. 10.
15. Viz Oldřich Hlavsa (pozn. 13), s. 22.
16. Karel Haloun, *Americká krása*, Revolver Revue č. 77, 2013, <http://www.revolverrevue.cz/karel-haloun-triii>, vyhledáno 25. 5. 2015.

17. Design is history, *Herb Lubalin*, <http://www.designishistory.com/1960/herb-lubalin/>, vyhledáno 25. 5. 2015.
18. Awards, ADC hall of fame, *Herb Lubalin*, <http://adcglobal.org/hall-of-fame/herb-lubalin/>, vyhledáno 25. 5. 2015.
19. Iva Janáková, Typografie, *Ladislav Sutnar a typografie*, http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=404, vyhledáno 25. 5. 2015.
20. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
21. Laskavé sdělení Jana Solpery.
22. Laskavé sdělení Jana Solpery.
23. Laskavé sdělení Jana Solpery.
24. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
25. Laskavé sdělení Jana Solpery.
26. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
27. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
28. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
29. Laskavé sdělení Jana Solpery.
30. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
31. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
32. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
33. *Jan Solpera, Písmo, typografie, plakáty* (kat. výst.), Nová síň v Praze 1989.
34. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.
35. Viz *Jan Solpera, Písmo, typografie, plakáty* (pozn. 32).

36. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.

37. *Jan Solpera – cyklus Osobnosti soudobého českého grafického designu* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Benešově u Prahy 1997.

38. Viz Jan Solpera (pozn. 2), nestránkováno.

SUMMARY

The theme of my work is graphic designer and typographer Jan Solpera. This work tries to capture artist's life journey and creative principles. Since the beginning of his work he has clear choices and means of artistic expression. Jan Solpera's work is very extensive and is engaged in several sectors of the field of graphics and typography from poster production, typography, alphabets and the author's own publishing activities to the creation of logos. I focused mainly on an important offshoot of this work, especially typographical posters and book typography. For a deeper understanding of the artist's creative expression it was important to become familiar with American typography of the 60s, where especially figured Herb Lubalin. Other personalities who influenced works of Jan Solpera were František Muzika, Oldřich Hlavsa or Rostislav Vaněk. Jan Solpera is one of the most important personalities of Czech typography of the 20th century, whose work was represented and honored on countless exhibitions.

LITERATURA

- Jan Solpera, Písmo, typografie, plakáty*, (kat. výst.), Nová síň, Praha 1989.
- Jan Solpera – cyklus Osobnosti soudobého českého grafického designu* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Benešově u Prahy 1997.
- Karel Fabel, *Současná typografie*, Praha 1981, s. 58.
- Jan Solpera, *Solpera...jen písmena a číslice*, Praha 2010, nestránkováno.
- Oldřich Hlavsa, *Typografická písma latinková*, Praha 1960, s. 14 – 22.
- František Muzika, *Krásné písmo ve vývoji latinky*, Praha 1958.
- Tomáš Vlček, *Současný plakát*, Praha 1979.
- František Štorm, Eseje o typografii, *Revolver Revue*, 2008, č. 33.
- František Štorm, Typografický zápisník, Jan Solpera, *Revolver Revue*, 2009, č. 77, s. 159 – 168.
- Martin Pecina, *Knihy a typografie*, Brno 2012.
- Zdeno Kolesár, *Kapitoly z dějin designu*, Praha 2009.
- František Šmejkal, *František Muzika, kresby, scénická a knižní tvorba*, Praha 1984.
- Zuzana Marešová, *Knižní design Oldřicha Hlavsy* (bakalářská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2012, s. 15 – 20.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- Karel Haloun, *Americká krása*, *Revolver Revue* č. 77, 2013,
<http://www.revolverrevue.cz/karel-haloun-triii>, vyhledáno 25. 5. 2015.

Design is history, Herb Lubalin, <http://www.designishistory.com/1960/herb-lubalin/>,
vyhledáno 25. 5. 2015.

Awards, ADC hall of fame, *Herb Lubalin*, <http://adcglobal.org/hall-of-fame/herb-lubalin/>,
vyhledáno 25. 5. 2015.

Iva Janáková, Typografie, *Ladislav Sutnar a typografie*,
http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=404,
vyhledáno 25. 5. 2015.

PŘÍLOHY

Seznam vyobrazení

- 1/Jan Solpera, Etudy, 1960, divadelní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 2/Jan Solpera, Král Ubu, 1965, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 3/Jan Solpera, Funambules, 1977, divadelní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 4/Jan Solpera, Noss, 1981, divadelní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 5/Jan Solpera, 25 let Divadla Na Zábradlí, 1983, divadelní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 6/Jan Solpera, Sny, 1977, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 7/Jan Solpera, Meteor, 1988, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 8/Jan Solpera, Meteor, 1989, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 9/Jan Solpera, Tři sestry, 1989, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 10/Jan Solpera, Karel Čapek, 1968, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 11/Jan Solpera, Přehlídka prací uměleckých řemeslníků ČSR za období '68-70, 1970,

výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

12/Jan Solpera, Konfrontace, 70. léta, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

13/Jan Solpera, Grafika v galeriích, 70. léta, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

14/Jan Solpera, Typo &, 1976, dvýstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

15/Jan Solpera, Art Deco, 1976, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

16/Jan Solpera, Soudobá výtvarná fotografie, 1977, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

17/Jan Solpera, Architektura, 1981, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

18/Jan Solpera, 20 let pantomimy Ladislava Fialky, 1978, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

19/Jan Solpera, Typomanie, 1980, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

20/Jan Solpera, Béla Bartók, 1981, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

21/Jan Solpera, Současná grafika, 1982, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

22/Jan Solpera, Sýrie ve fotografii, 1982, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

23/Jan Solpera, Česká fotografie, 1982, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

24/Jan Solpera, Užitékové sklo, 1983, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

25/Jan Solpera, 20 let muzea skla a bižuterie, 1981, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

26/Jan Solpera, Současné lisované sklo, 1983, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

27/Jan Solpera, Česká výtvarná fotografie, 1984, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

28/Jan Solpera, Václav Zajíc, Miloslav Kubinec - Lisované užitékové sklo, 1985, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

29/Jan Solpera, Wilfried Fitzenreiter - Plastiky, medaile, kresby, 1986, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

30/Jan Solpera, Čínské knihy a ilustrace, 1986, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

31/Jan Solpera, Milan Kónig - Sklo - svítidla, 1986, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

32/Jan Solpera, Josef Prošek - Fotografie, 1987, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

33/Jan Solpera, Současná česká grafika, 1985, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

34/Jan Solpera, Nejkrásnější knihy roku 1986, 1987, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

35/Jan Solpera, Nejkrásnější knihy roku 1987, 1988, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

- 36/Jan Solpera, Lisované užité sklo, 1987, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 37/Jan Solpera, XIII. Bienále užité grafiky Brno 1988, 1988, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 38/Jan Solpera, Sklo - Od minulosti k dnešku, 1989, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 39/Jan Solpera, Jan Solpera - Písmo, typografie, plakáty, 1989, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 40/Jan Solpera, Salón '89, 1989, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová
- 41/Jan Solpera, Ray Bradbury - Mart'anská kronika 451 Fahrenheita, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 42/Jan Solpera, Miguel Delibes - Můj synáček Sisi, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 43/Jan Solpera, Ján Čajak - V cele královny, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 44/Jan Solpera, Hervé Bazin - Rozvedená paní, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 45/Jan Solpera, W. S. Reymont - Zaslíbená země, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 46/Jan Solpera, Yves Gandon - Bez bázně a hany, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 47/Jan Solpera, Max Gallo - Zátoka andělů, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

- 48/Jan Solpera, Vsevolod Ivanov - Fakírova dobrodružství, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 49/Jan Solpera, Karel Misař - Periférie, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 50/Jan Solpera, C. Fruttero, F. Lucentini - Paní z neděle, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 51/Jan Solpera, F. C. Fitzgerald - Velký Gatsby, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 52/Jan Solpera, Pavlo Zahrebelnyj - Zázrak, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 53/Jan Solpera, Stefan Zweig - Amok, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 54/Jan Solpera, Theodore Dreiser - Sestřička Carrie, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 55/Jan Solpera, Kurt Vonnegut - Mechanické piano, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 56/Jan Solpera, Stefan Zweig - Balzac, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 57/Jan Solpera, Stefan Zweig - Balzac, 1976, přední strana obálky, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 58/Jan Solpera, Jean Orioux - Voltaire II, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 59/Jan Solpera, Boris Bursov - Dostojevskij a jeho svět, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

- 60/Jan Solpera, David Weiss - Mozart člověka géníus, 1977, řední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 61/Jan Solpera, Gunter de Bruyn - Život Jeana Paula, 1984, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 62/Jan Solpera, Gunter de Bruyn - Život Jeana Paula, 1984, přední strana obálky, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 63/Jan Solpera, Gunter de Bruyn - Život Jeana Paula, 1984, patitul knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 64/Jan Solpera, Armand Lanoux - Miláček Maupassant, 1985, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 65/Jan Solpera, Stanley Weintraub - Whistler, život malíře, 1987, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 66/Jan Solpera, Indro Montanelli - Dante a jeho doba, 1981, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 67/Jan Solpera, Alžbětinské divadlo - Shakespearovi předchůdci, 1978, přední strana přebalu, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 68/Jan Solpera, Alžbětinské divadlo - Shakespearovi současníci, 1980, přední strana přebalu, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 69/Jan Solpera, Alžbětinské divadlo - Shakespearovi předchůdci, 1978, přední strana obálky, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 70/Jan Solpera, Alžbětinské divadlo - Shakespearovi současníci, 1980, hlavní titul knihy, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 71/Jan Solpera, William Shakespeare - Makbeth, 1978, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

72/Jan Solpera, Francois Mauriac - Mládenec ze starých časů, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

73/Jan Solpera, Francois Mauriac - Mládenec ze starých časů, 1976, signet knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

74/Jan Solpera, Verše lásky a loučení, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

75/Jan Solpera, Hans Sachs - Blázni v lázni, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

76/Jan Solpera, Julien Green - Vzdušné zámky, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

77/Jan Solpera, Lytton Strachey - Alžběta a Essex, 1980, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

78/Jan Solpera, Natalia Ginzburg - Rodina Manzoniů, 1989, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

79/Jan Solpera, Henri Perruchot - Život Renoirův, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

80/Jan Solpera, Láska a smrt, 1984, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

81/Jan Solpera, Philip Sidney - Astrofel a Stella, 1987, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

82/Jan Solpera, Růže z pražských trhů, 1981, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

83/Jan Solpera, Růže z pražských trhů, 1981, hlavní titul knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

- 84/Jan Solpera, Čtení o Národním Divadle, 1983, přední strana přebalu, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová
- 85/Jan Solpera, Jan Andrzej Morsztyn - Divy lásky, 1983, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 86/Jan Solpera, Pravoslav Kneidl - Česká lidová grafika, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 87/Jan Solpera, Francis Bacon - Eseje, 1985, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 88/Jan Solpera, Francis Bacon - Eseje, 1985, přebal, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 89/Jan Solpera, Smích a běs, 1988, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 90/Jan Solpera, Smích a běs, 1988, hlavní titul knihy, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 91/Jan Solpera, Smích a běs, 1988, stránka z knihy, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 92/Jan Solpera, Formani, vandrovníci, voraři, 1988, hlavní titul knihy, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 93/Jan Solpera, Novalis - Zázračná hra světa, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 94/Jan Solpera, Robert Ruark - Medojedky, 1977. přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 95/Jan Solpera, Albert Camus - Cizinec, 1988, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 96/Jan Solpera, Hans Arp - Na jedné noze, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

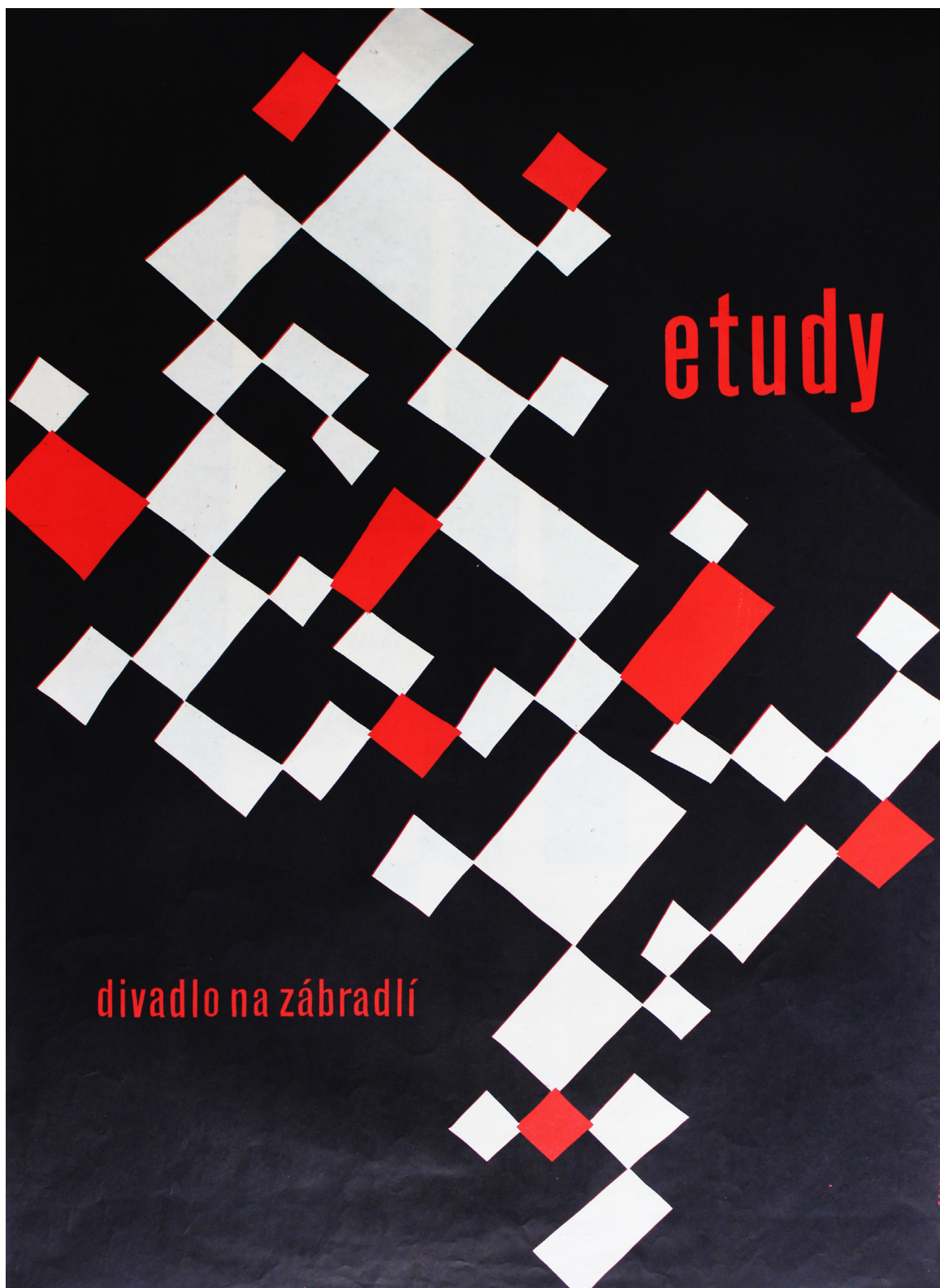
- 97/Jan Solpera, Taťána Kuzminská - Mé vzpomínky na Tolstého, 1976, přední strana obalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 98/Jan Solpera, Taťána Kuzminská - Mé vzpomínky na Tolstého, 1976, stránka z knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 99/Jan Solpera, Arnošt Vaněček - Zlatý kůň, 1980, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 100/Jan Solpera, Pavel Preiss - Boje s dvouhlavou saní, 1981, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 101/Jan Solpera, Jaroslav Havlíček - Máňa, 1981, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 102/Jan Solpera, Beránci vlci aneb Marcipán a pumprnikl, 1985, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 103/Jan Solpera, Beránci vlci aneb Marcipán a pumprnikl, 1985, hlavní titul, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 104/Jan Solpera, Beránci vlci aneb Marcipán a pumprnikl, 1985, stránka z knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová
- 105/Jan Solpera, Josef Jelen - Rekviem za kardinála, 1985, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 106/Jan Solpera, Josef Jelen - Rekviem za kardinála, 1985, hlavní titul, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 107/Jan Solpera, Josef Jelen - Rekviem za kardinála, 1985, stránka z knihy, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová
- 108/Jan Solpera, John Donne - Komu zvoní hrana, 1987, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

109/Jan Solpera, Edvard Radzinskij - Rasputin, 1985, hlavní titul, Knihovna MU Brno.
Foto: Zuzana Štosová

110/Jan Solpera, Ema Destinová - Pan doktor Casanova, 1988, přední strana přebalu,
Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

111/Jan Solpera, Franz Kafka - Povídky, 1990, hlavní titul, přední strana přebalu,
Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

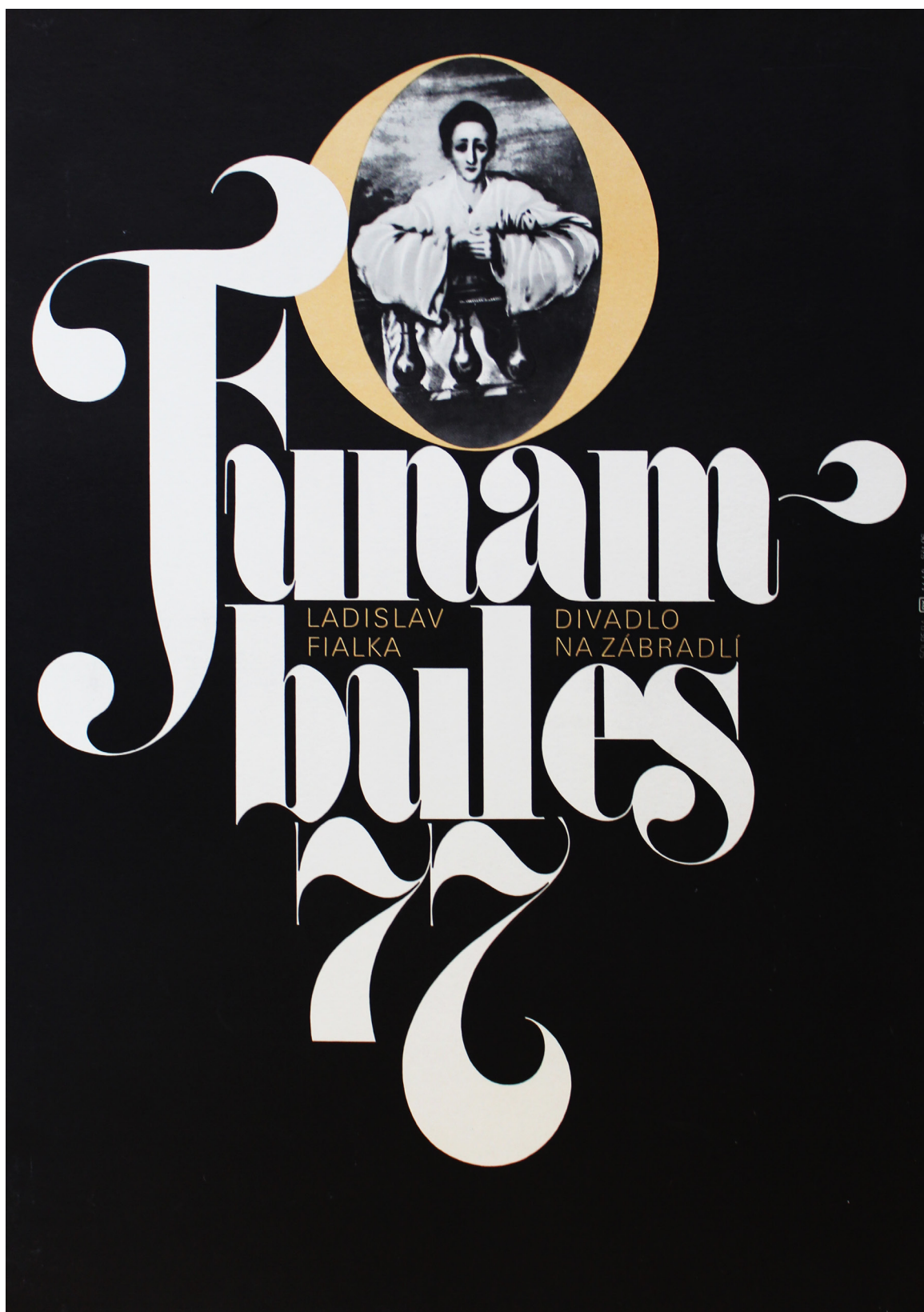
112/Jan Solpera, Felix Tauffer - Svět islámu, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno.
Foto: Zuzana Štosová

1/Jan Solpera, Etudy, 1960, divadelní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová

2/Jan Solpera, Král Ubu, 1965, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

3/Jan Solpera, Funambules, 1977, divadelní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová

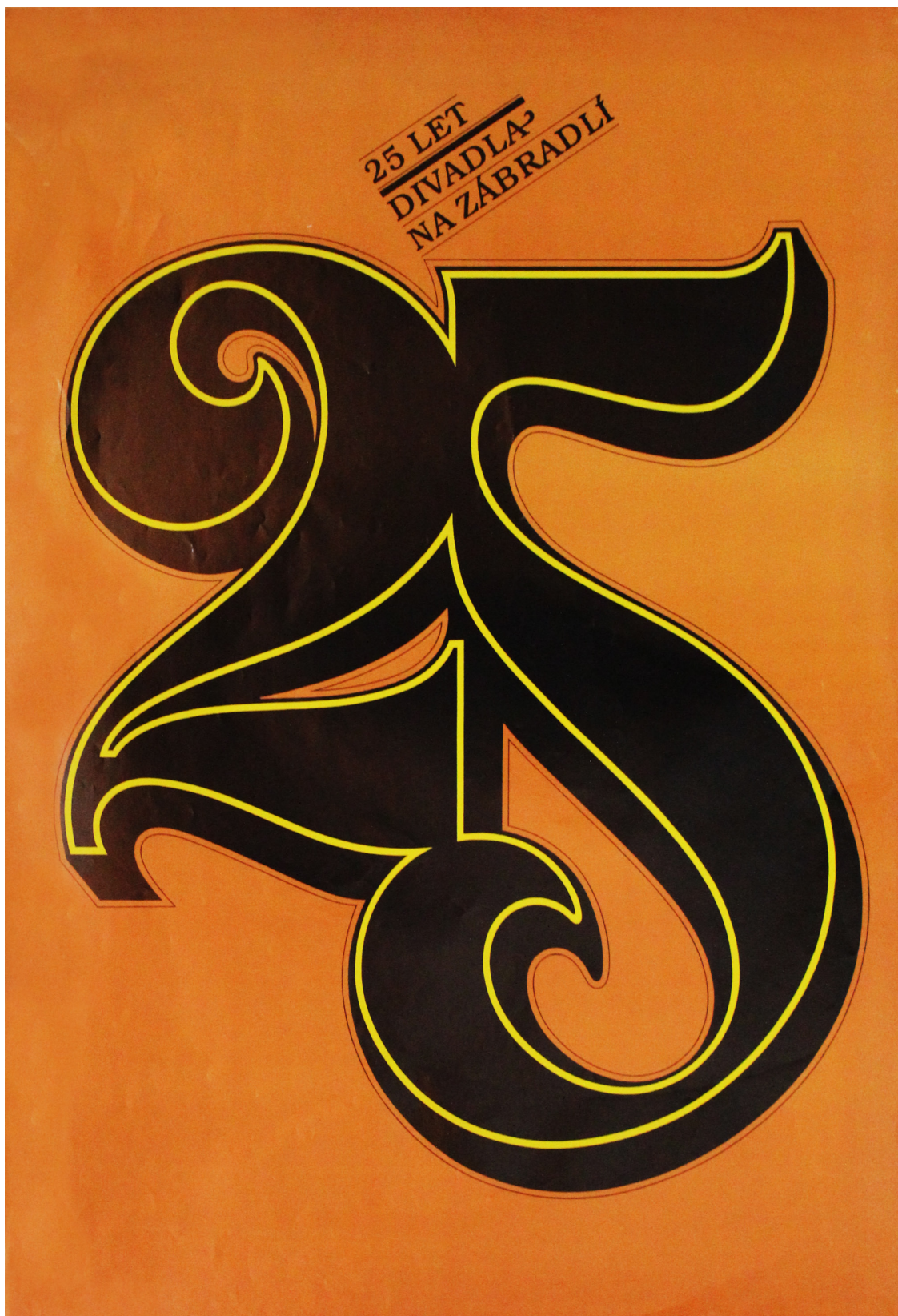
LADISLAV FIALKA

DIVADLO
NA ZÁBRADLÍ

4/Jan Solpera, Noss, 1981, divadelní plakát, Moravská galerie Brno.

Foto: Zuzana Štosová

5/Jan Solpera, 25 let Divadla Na Zábradlí, 1983, divadelní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová

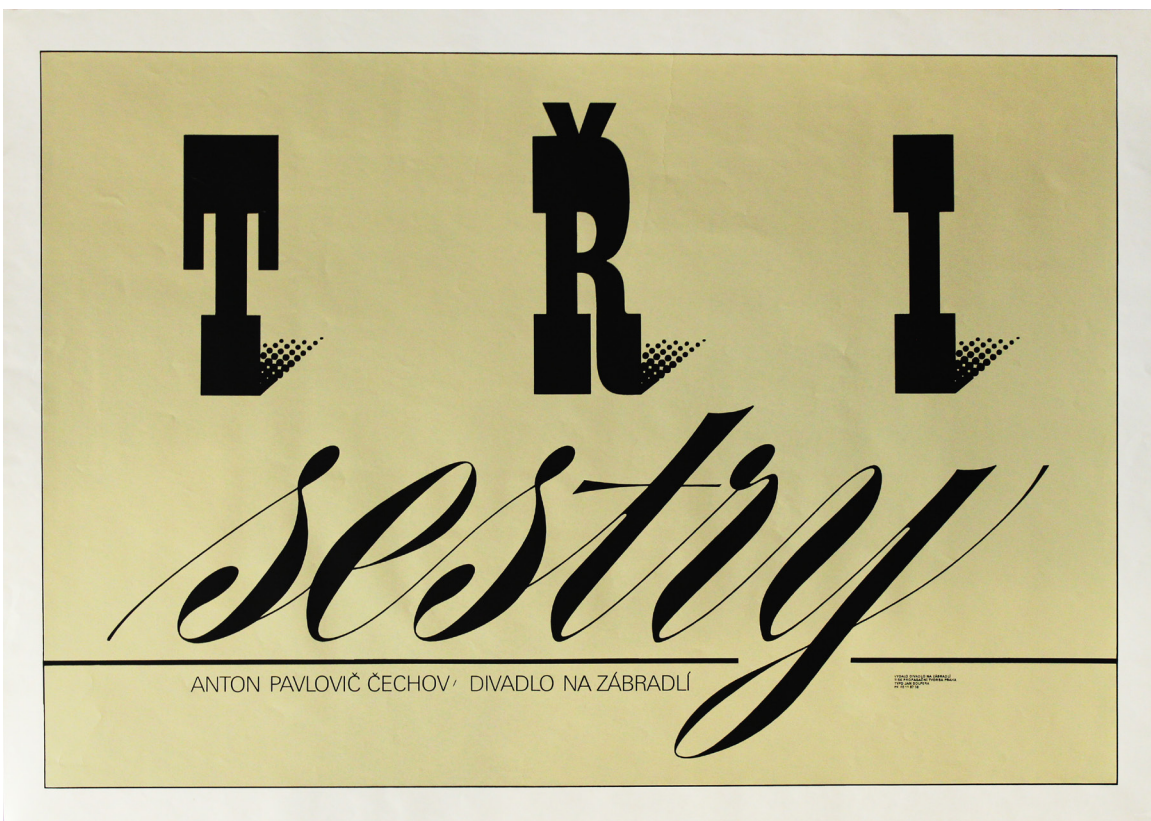
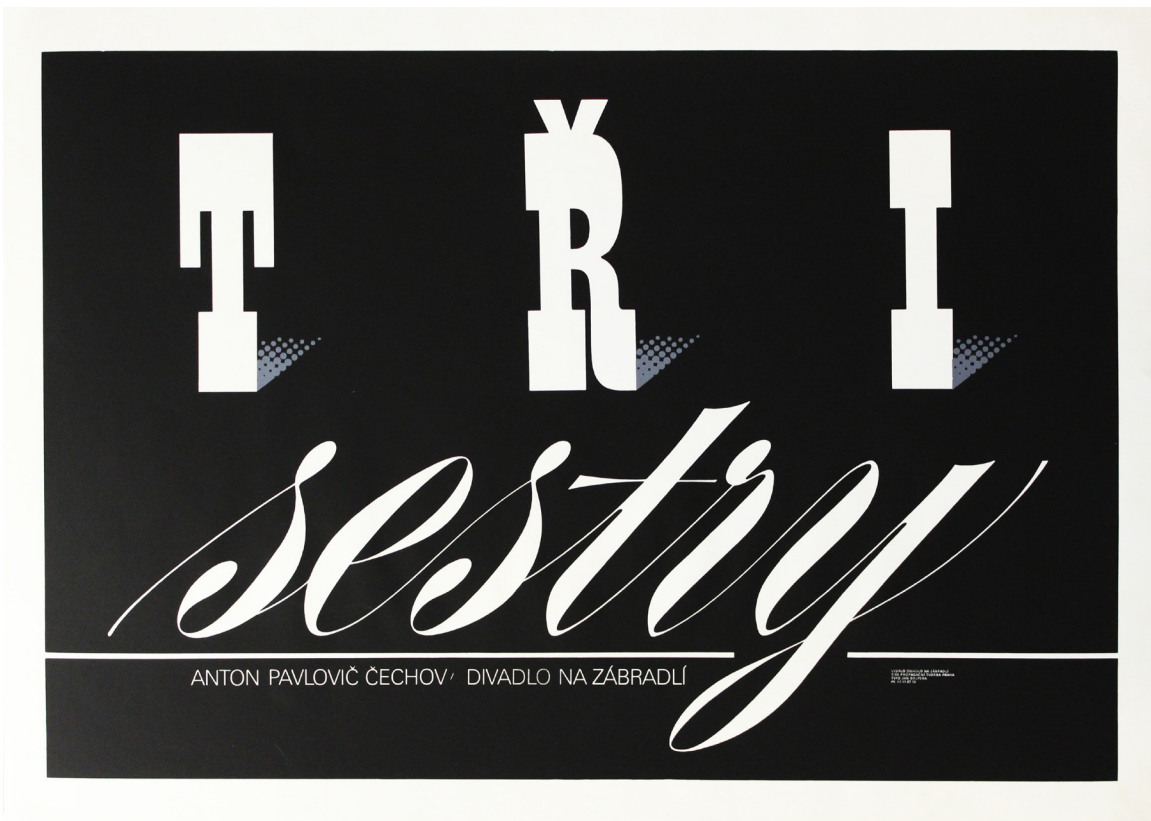
6/Jan Solpera, *Sny*, 1977, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec.
Foto: Zuzana Štosová

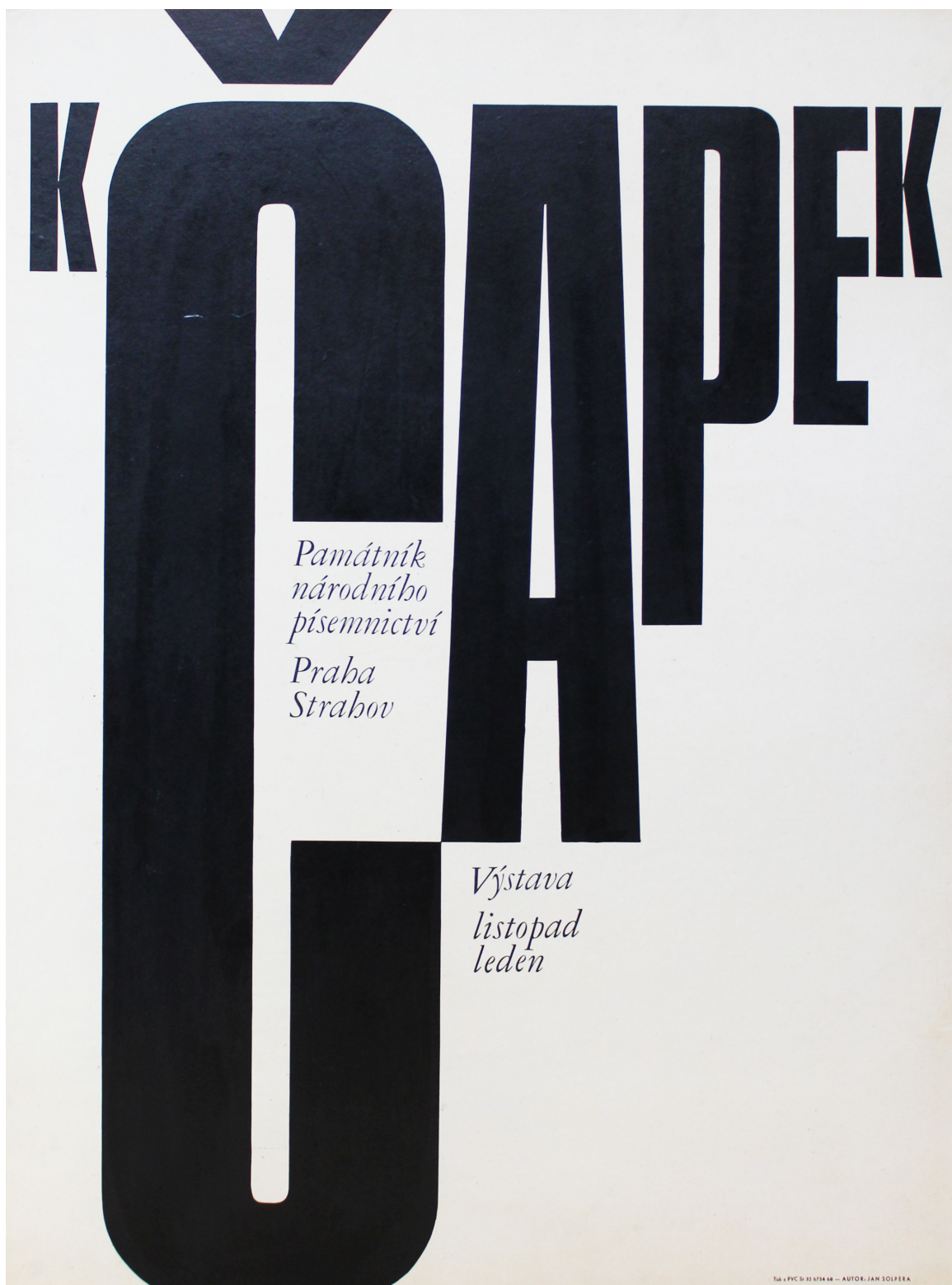
7/Jan Solpera, Meteor, 1988, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

8/Jan Solpera, Meteor, 1989, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

9/Jan Solpera, Tři sestry, 1989, divadelní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

10/Jan Solpera, Karel Čapek, 1968, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová

Pořadatel Ústředí
uměleckých řemesel
v Praze

v součinnosti
s ministerstvem
kultury ČSR

Výstavní síň ÚLUV
Národní třída 36
červenec

Přehlídka prací uměleckých řemeslníků ČSR za období '68-70

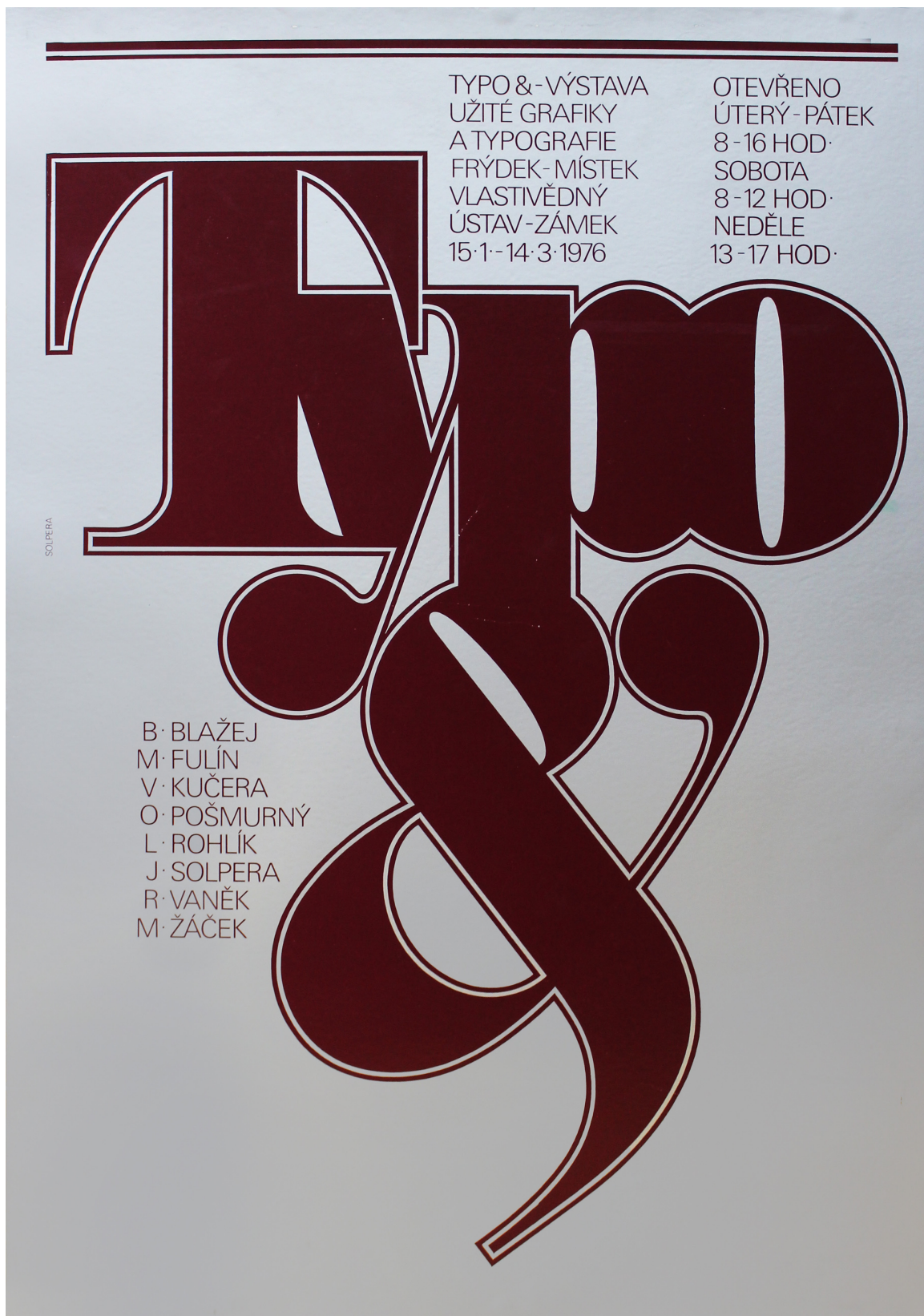
11/Jan Solpera, Přehlídka prací uměleckých řemeslníků ČSR za období '68-70, 1970,
výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

12/Jan Solpera, Konfrontace, 70. léta, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.

Foto: Zuzana Štosová

14/Jan Solpera, Typo &, 1976, dvýstavní plakát, Moravská galerie Brno.

Foto: Zuzana Štosová

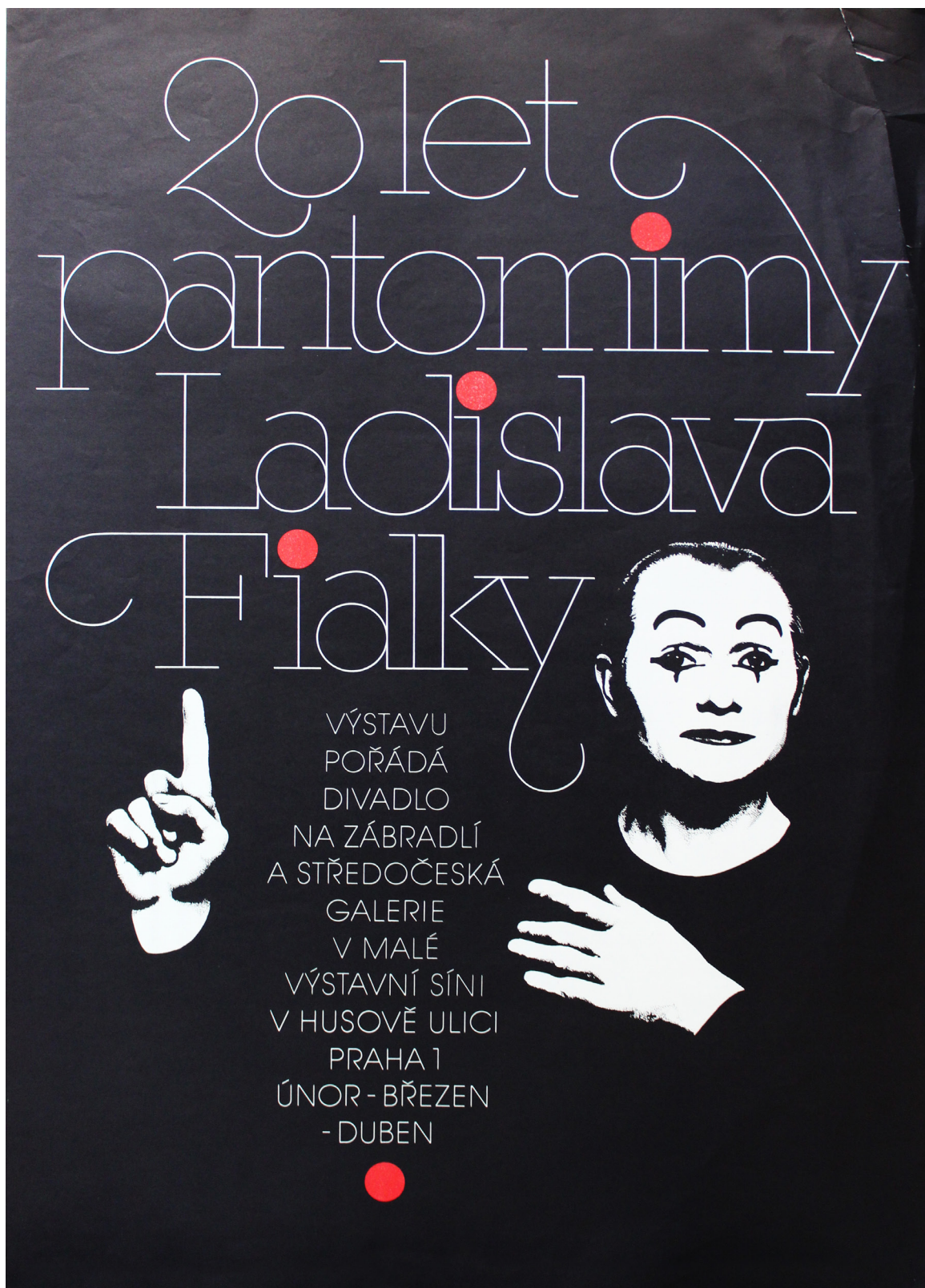
15/Jan Solpera, Art Deco, 1976, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

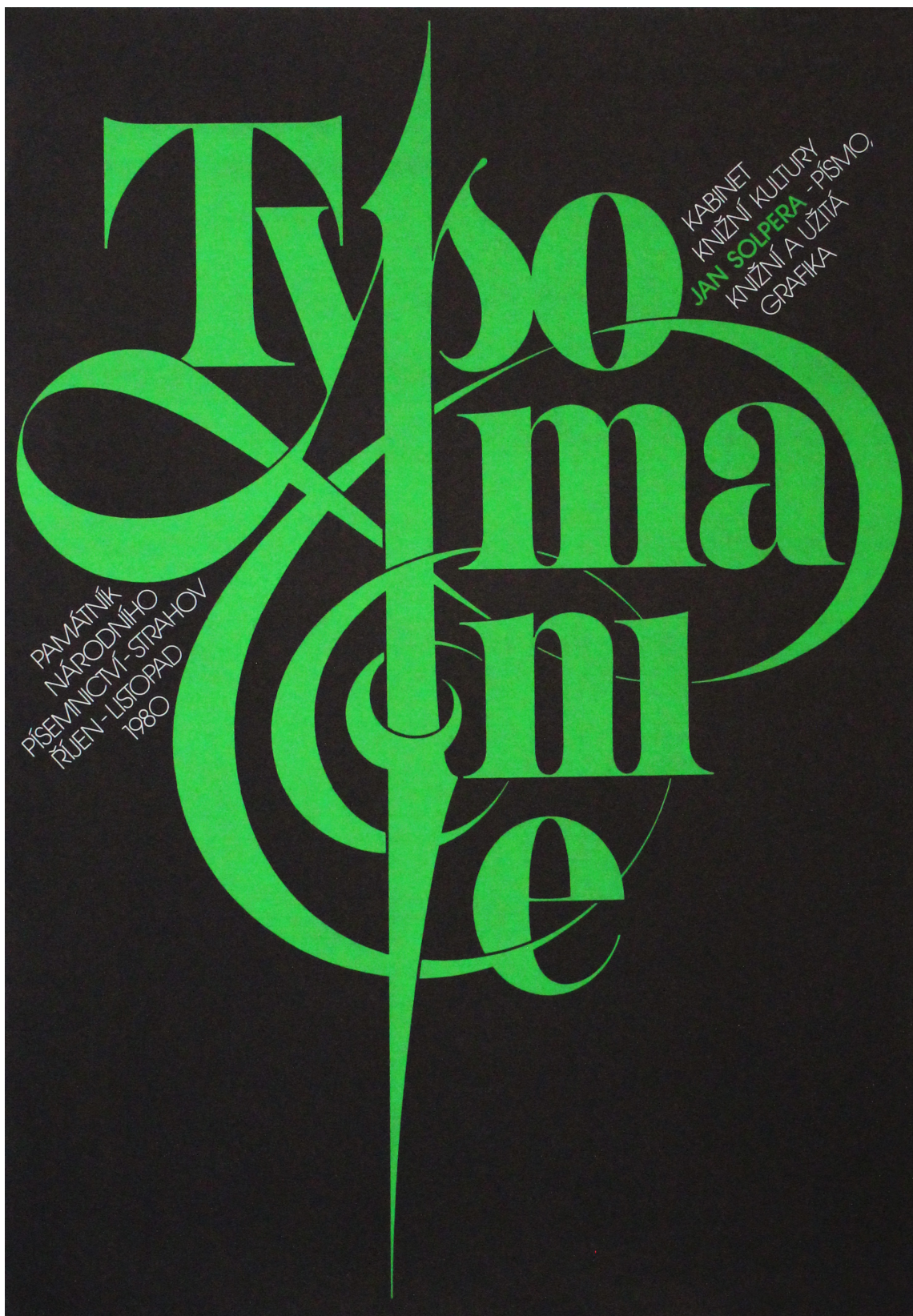
16/Jan Solpera, Soudobá výtvarná fotografie, 1977, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

17/Jan Solpera, Architektura, 1981, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

18/Jan Solpera, 20 let pantomimy Ladislava Fialky, 1978, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

19/Jan Solpera, Typomanie, 1980, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.

Foto: Zuzana Štosová

MINISTERSTVO
KULTURY ČSR
PAMÁTNÍK
NÁRODNÍHO
PÍSEMNICTVÍ
MAĎARSKÉ
KULTURNÍ
STŘEDISKO
V PRAZE

VÝSTAVNÍ SÍŇ
MUSAION
17.6.-17.7.1981

PAMÁTNÍK
NÁRODNÍHO
PÍSEMNICTVÍ
PRAHA
STRAHOV

VÝSTAVA
K 100. VÝROČÍ
NAROZENÍ
SKLADATELE

Béla Bartók

STRAHOVSKÉ
NÁDVOŘÍ 132
TRAMVAJ
ČÍSLO 22/23

SOLPERA

20/Jan Solpera, Béla Bartók, 1981, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.

Foto: Zuzana Štosová

21/Jan Solpera, Současná grafika, 1982, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

22/Jan Solpera, Sýrie ve fotografii, 1982, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

23/Jan Solpera, Česká fotografie, 1982, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.

Foto: Zuzana Štosová

24/Jan Solpera, Užitkové sklo, 1983, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.

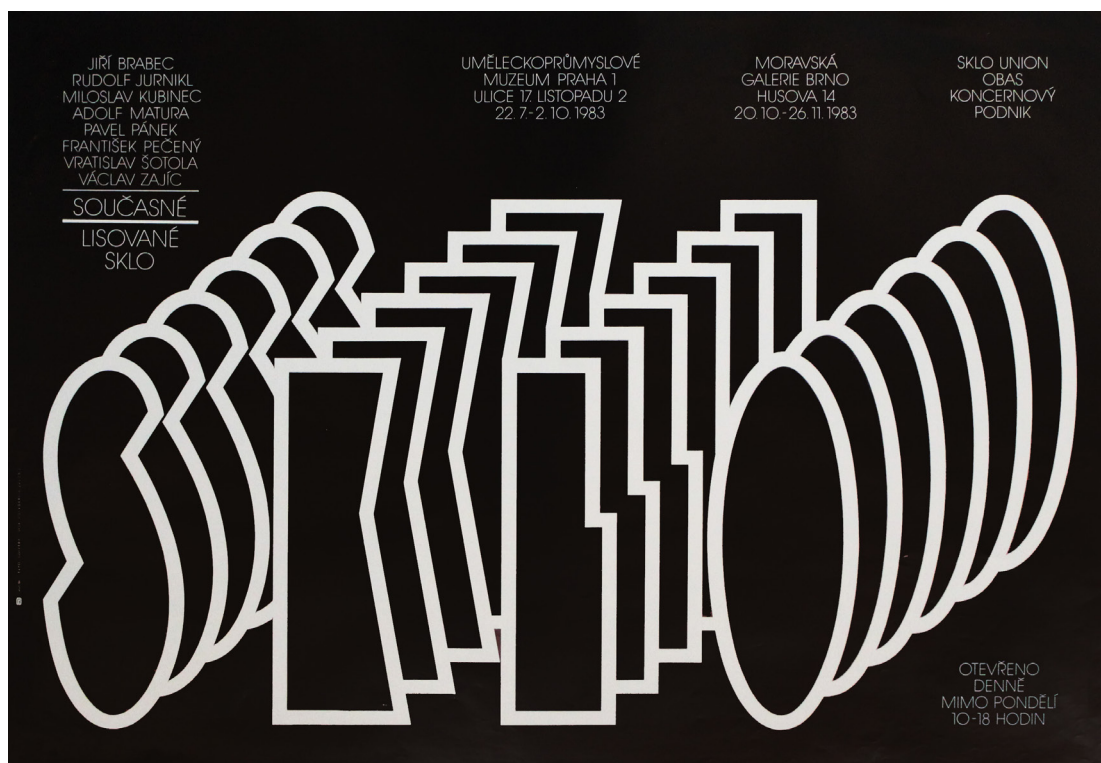
Foto: Zuzana Štosová

20 LET MUZEA
SKLA A BIŽUTERIE
V JABLONCI NAD NISOU
1961-1981

VÝSTAVA
K 20. VÝROČÍ
SPECIALIZOVANÉHO
ÚSTAVU
PŘÍSTUPNA
OD LISTOPADU '81
DO ČERVNA '82
V PROSTORÁCH
MUZEA

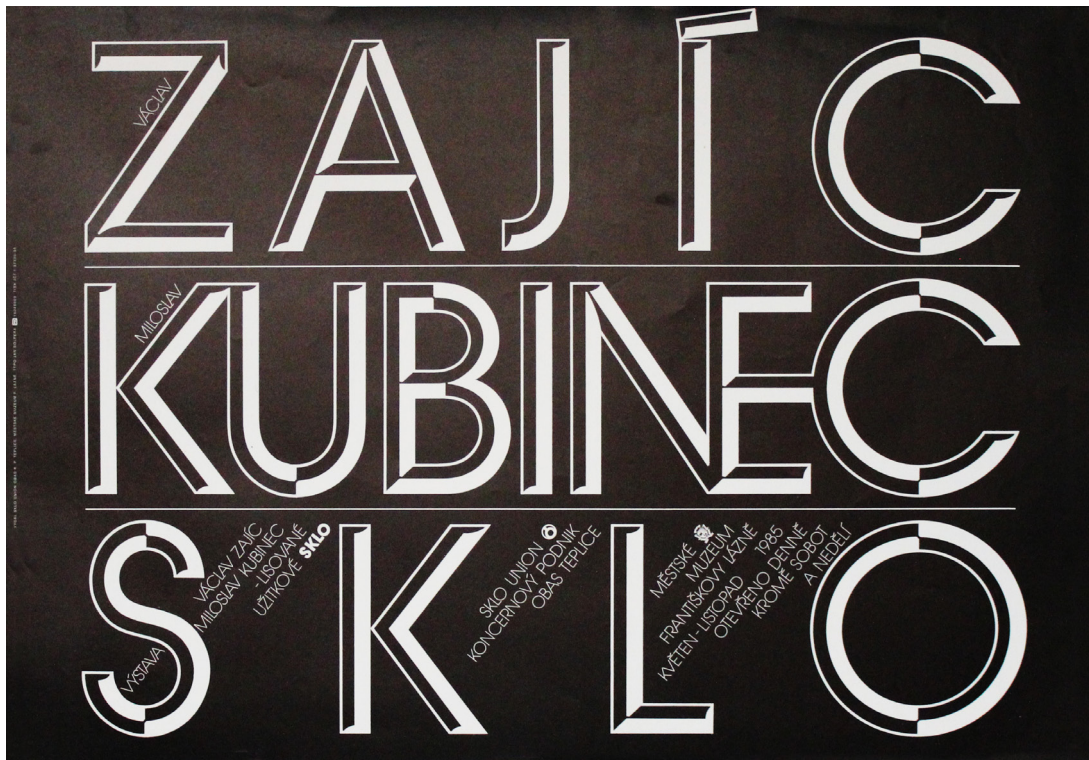
25/Jan Solpera, 20 let muzea skla a bižuterie, 1981, výstavní plakát, Moravská galerie
Brno. Foto: Zuzana Štosová

26/Jan Solpera, Současné lisované sklo, 1983, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová

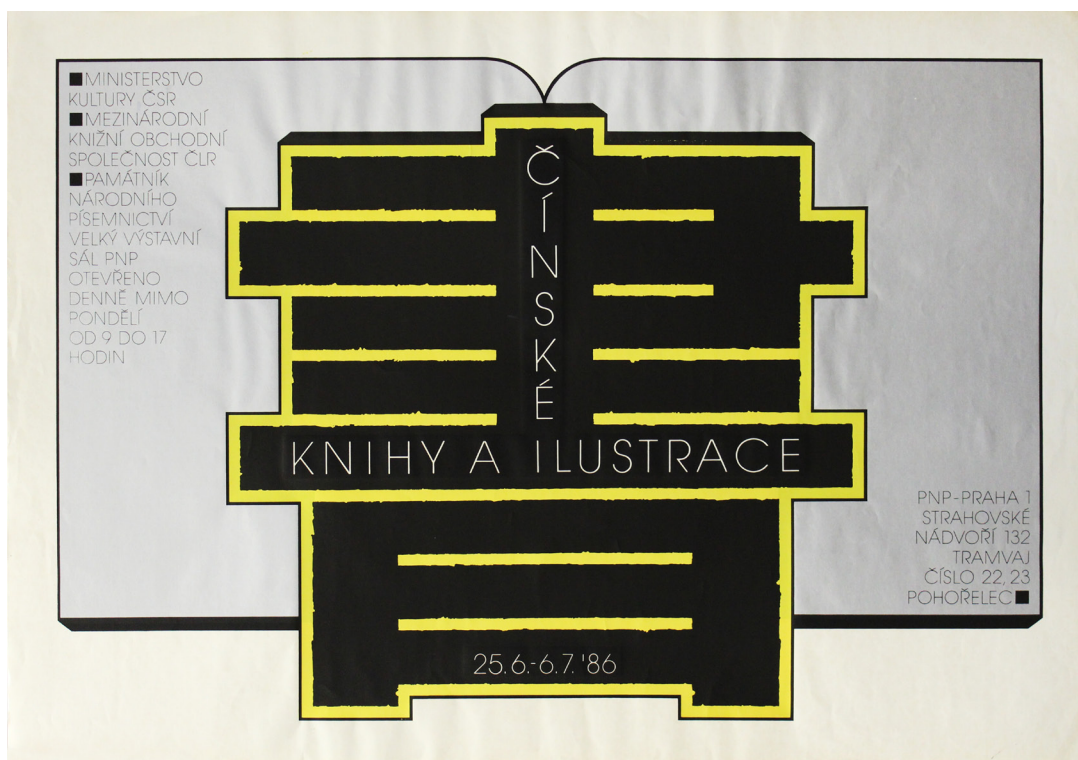
27/Jan Solpera, Česká výtvarná fotografie, 1984, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová

28/Jan Solpera, Václav Zajíc, Miloslav Kubinec - Lisované užitkové sklo, 1985, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

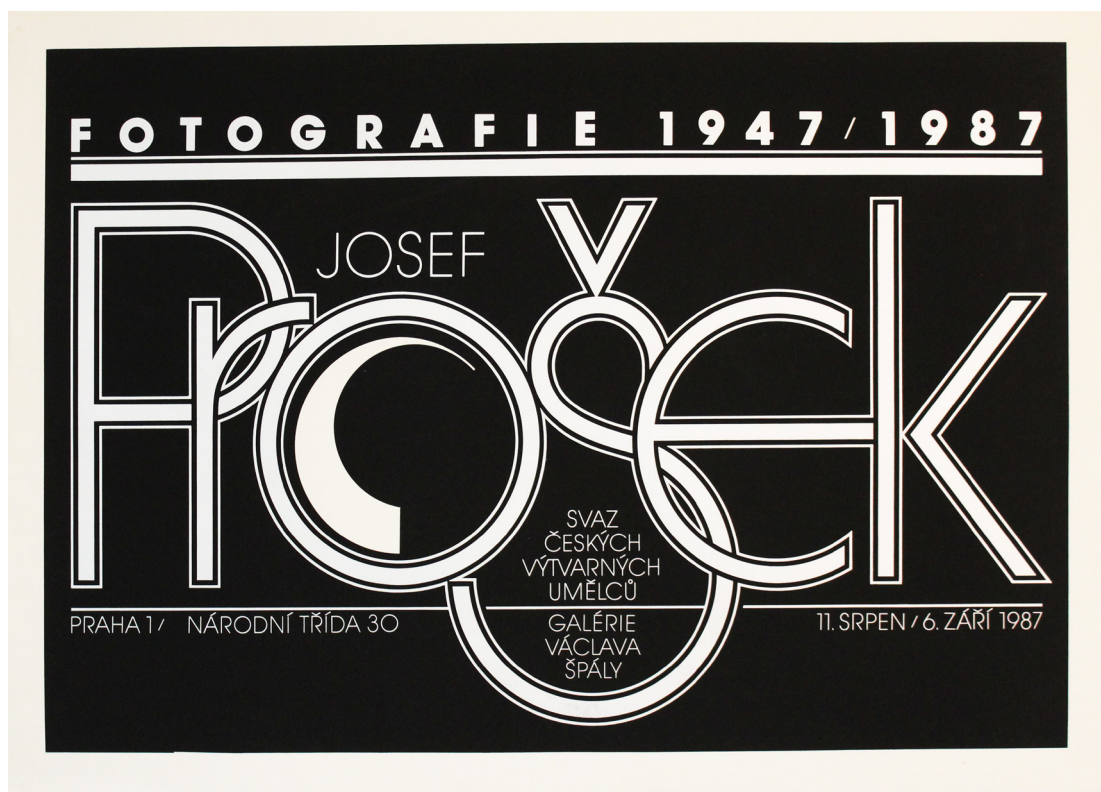
29/Jan Solpera, Wilfried Fitzenreiter - Plasty, medaile, kresby, 1986, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

30/Jan Solpera, Čínské knihy a ilustrace, 1986, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

31/Jan Solpera, Milan Kónig - Sklo - svítidla, 1986, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

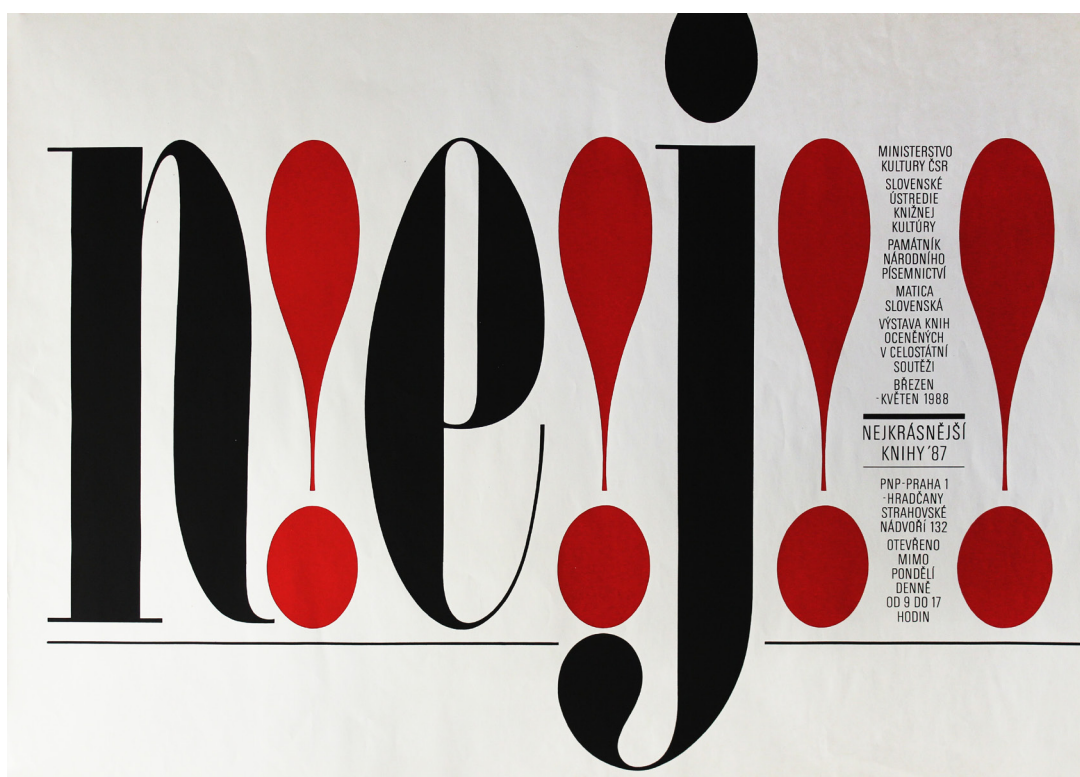
32/Jan Solpera, Josef Prošek - Fotografie, 1987, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová

33/Jan Solpera, Současná česká grafika, 1985, výstavní plakát, Moravská galerie Brno.
Foto: Zuzana Štosová

34/Jan Solpera, Nejkrásnější knihy roku 1986, 1987, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

35/Jan Solpera, Nejkrásnější knihy roku 1987, 1988, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

VÝSTAVA
**LISOVANÉ
UŽITKOVÉ SKLO**

SKLO UNION

⊗ K.P. OBAS
TEPLICE

MĚSTSKÉ

⊗ MUZEUM
FRANTIŠKOVY
LÁZNĚ

MĚSTSKÉ
MUZEUM
FRANTIŠKOVY
LÁZNĚ
OTEVŘENO
DENNĚ
MIMO
SOBOT
A NEDĚLÍ
KVĚTEN-
-PROSINEC
1987

36/Jan Solpera, Lisované užitkové sklo, 1987, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

37/Jan Solpera, XIII. Bienále užité grafiky Brno 1988, 1988, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

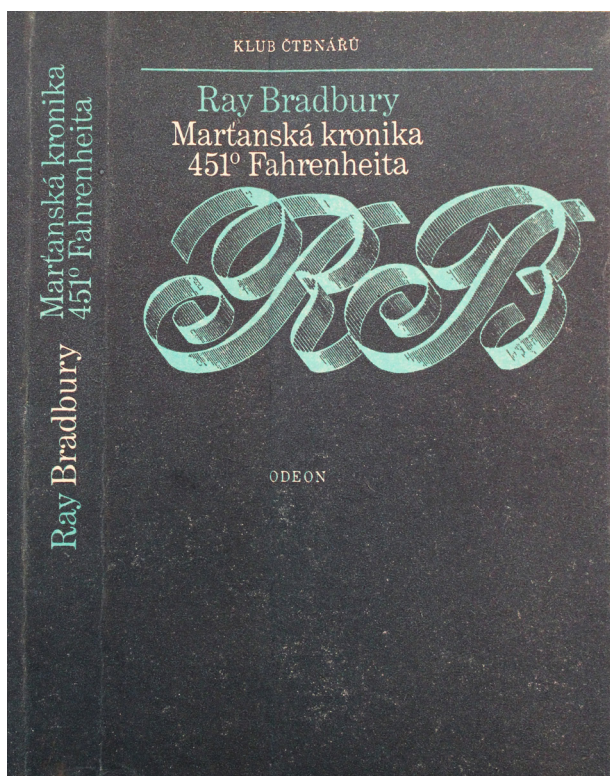
38/Jan Solpera, Sklo - Od minulosti k dnešku, 1989, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

39/Jan Solpera, Jan Solpera - Písmo, typografie, plakáty, 1989, výstavní plakát, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

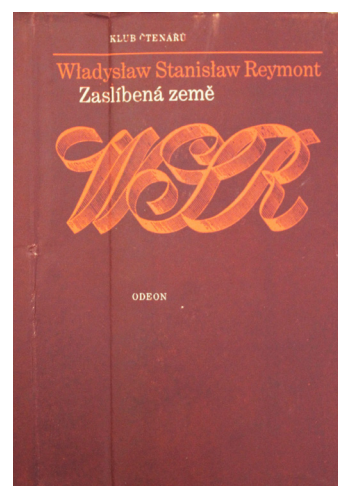
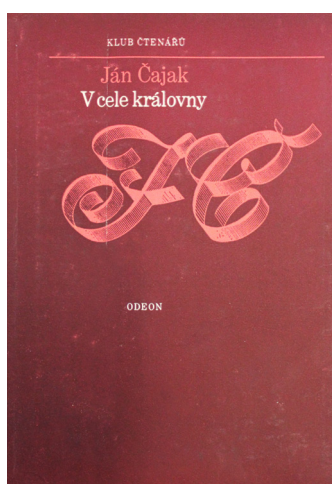

40/Jan Solpera, Salón '89, 1989, výstavní plakát, Moravská galerie Brno. Foto: Zuzana Štosová

41/Jan Solpera, Ray Bradbury - Martanská kronika 451 Fahrenheita, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

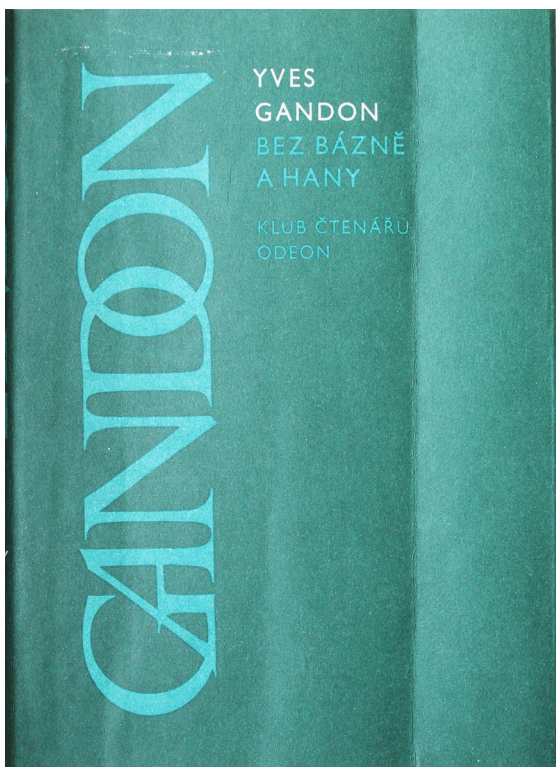
42/Jan Solpera, Miguel Delibes - Můj synáček Sisí, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

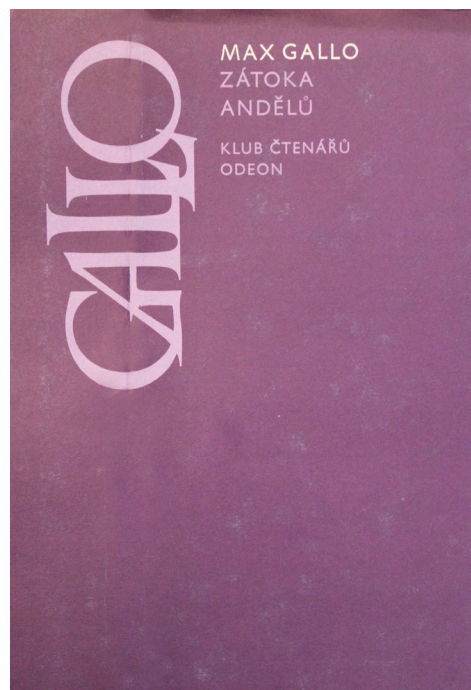
43/Jan Solpera, Ján Čajak - V cele královny, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

44/Jan Solpera, Hervé Bazin - Rozvedená paní, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

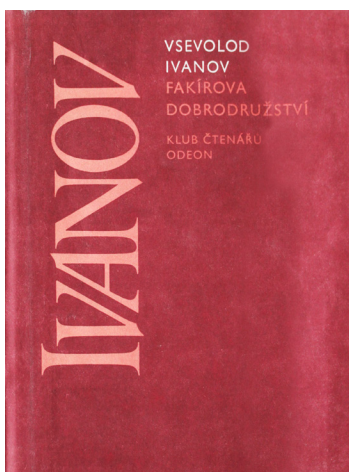
45/Jan Solpera, W. S. Reymont - Zaslíbená země, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

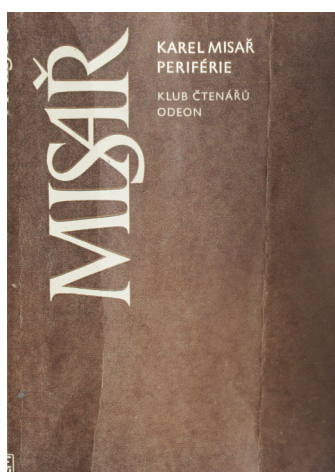
46/Jan Solpera, Yves Gandon - Bez bázně a hany, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

47/Jan Solpera, Max Gallo - Zátoka andělů, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

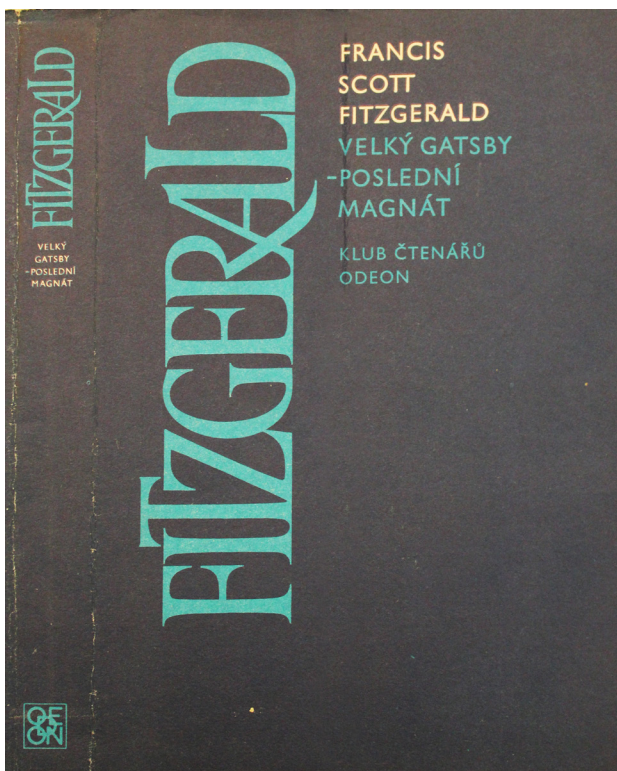
48/Jan Solpera, Vsevolod Ivanov - Fakírova dobrodružství, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

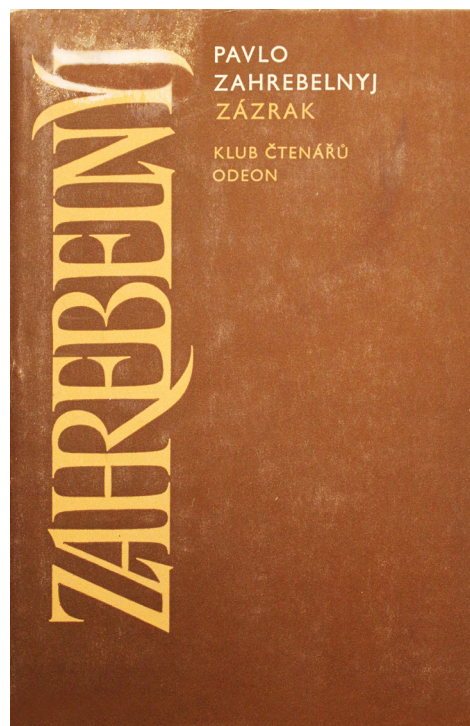
49/Jan Solpera, Karel Misař - Periférie, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

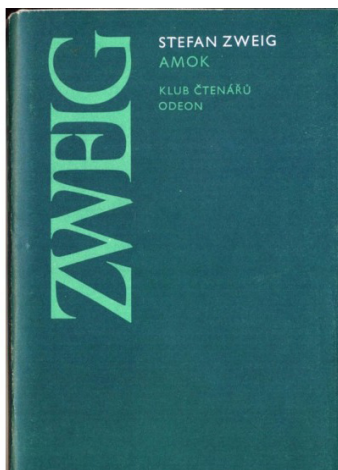
50/Jan Solpera, C. Fruttero, F. Lucentini - Paní z neděle, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

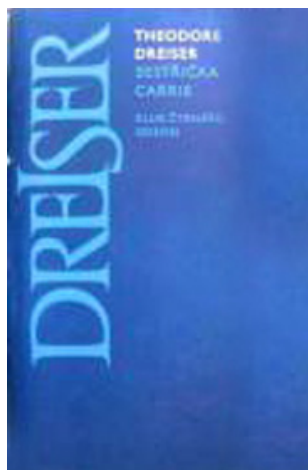
51/Jan Solpera, F. C. Fitzgerald - Velký Gatsby, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

52/Jan Solpera, Pavlo Zahrebelnyj - Zázrak, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

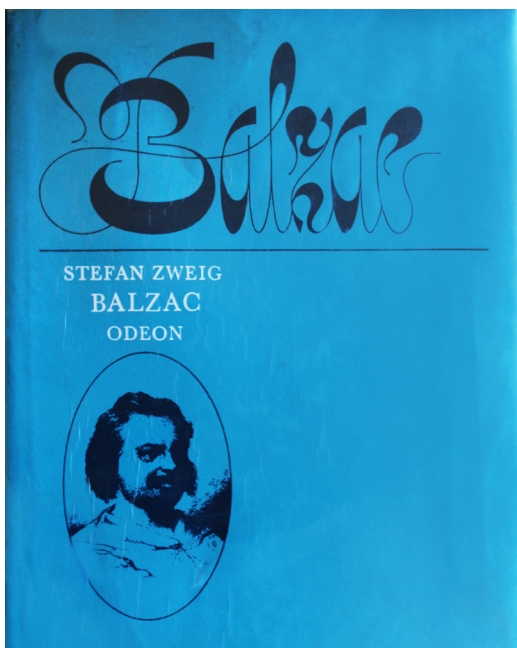
53/Jan Solpera, Stefan Zweig - Amok, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

54/Jan Solpera, Theodore Dreiser - Sestřička Carrie, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

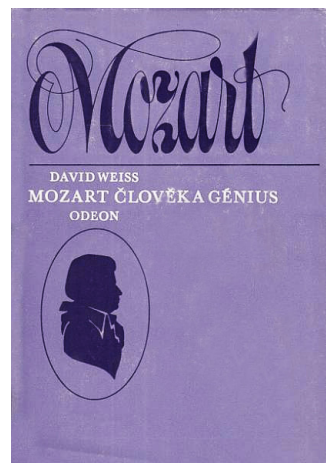
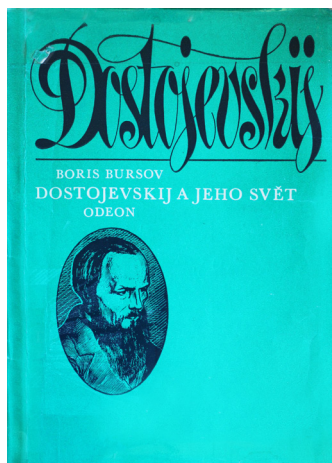
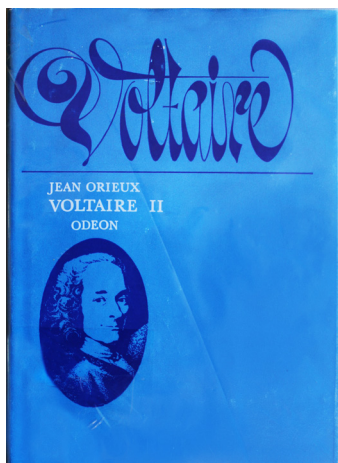

55/Jan Solpera, Kurt Vonnegut - Mechanické piano, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

56/Jan Solpera, Stefan Zweig - Balzac, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc.
Foto: Zuzana Štosová

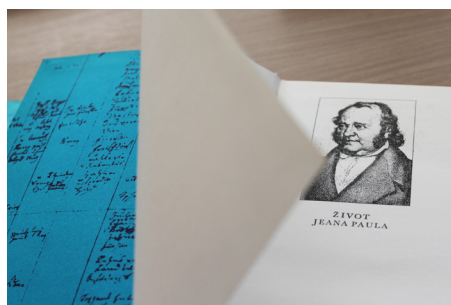
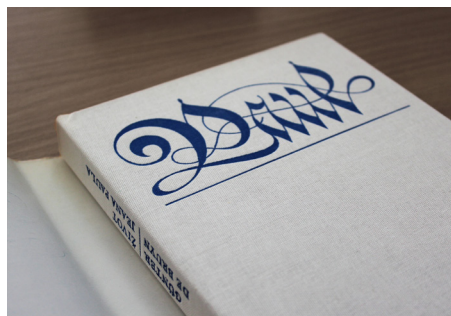
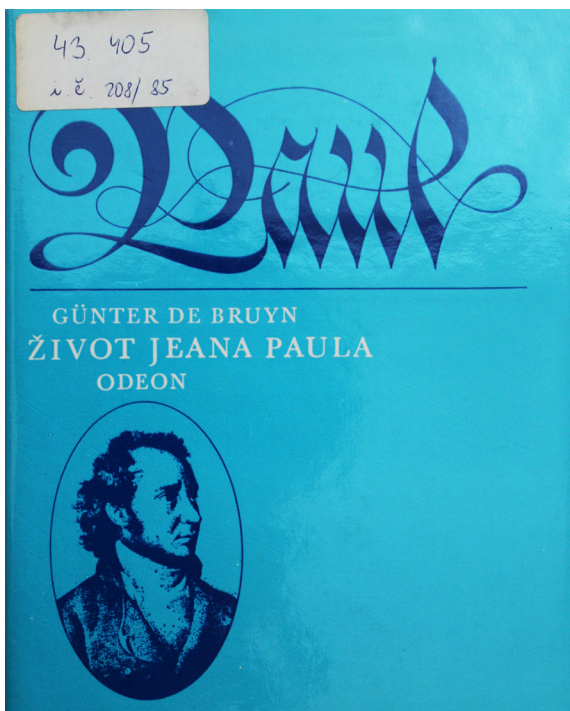
57/Jan Solpera, Stefan Zweig - Balzac, 1976, přední strana obálky, Knihovna UP Olomouc.
Foto: Zuzana Štosová

58/Jan Solpera, Jean Orioux - Voltaire II, 1979, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc.
Foto: Zuzana Štosová

59/Jan Solpera, Boris Bursov - Dostojevskij a jeho svět, 1978, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

60/Jan Solpera, David Weiss - Mozart člověka génius, 1977, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

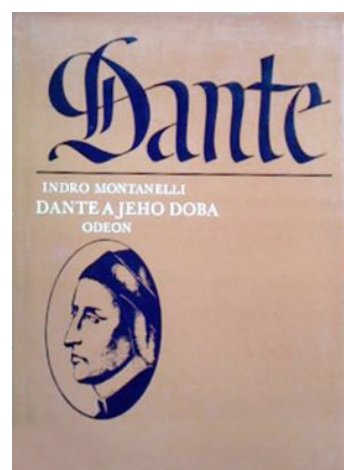
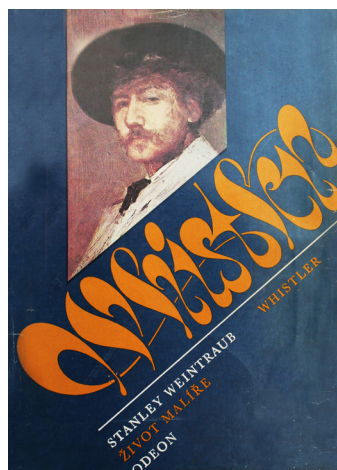
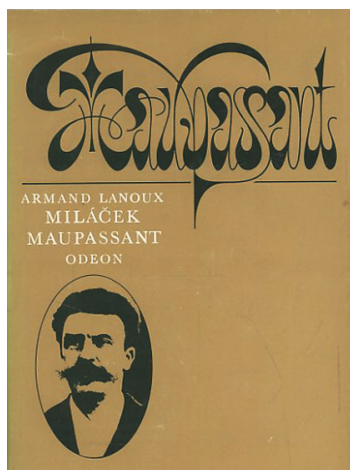
61/Jan Solpera, Gunter de Bruyn - Život Jeana Paula, 1984, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc.

Foto: Zuzana Štosová

62/Jan Solpera, Gunter de Bruyn - Život Jeana Paula, 1984, přední strana obálky, Knihovna UP Olomouc.

Foto: Zuzana Štosová

63/Jan Solpera, Gunter de Bruyn - Život Jeana Paula, 1984, patička knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

64/Jan Solpera, Armand Lanoux - Miláček Maupassant, 1985, přední strana přebalu, Knihovna

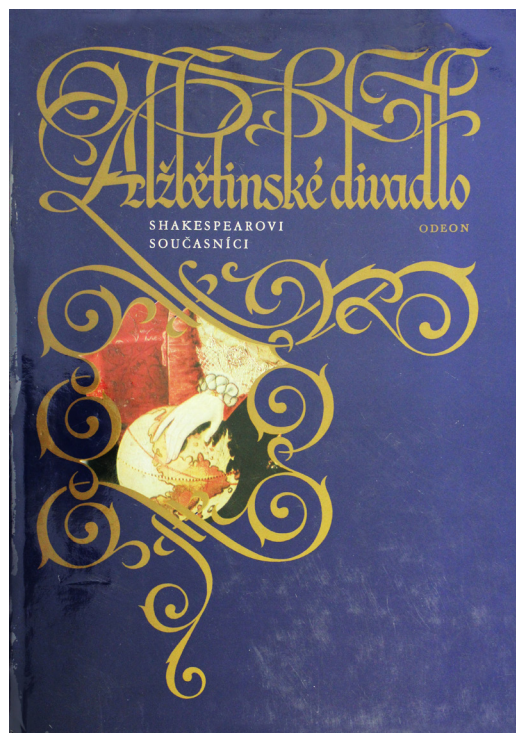
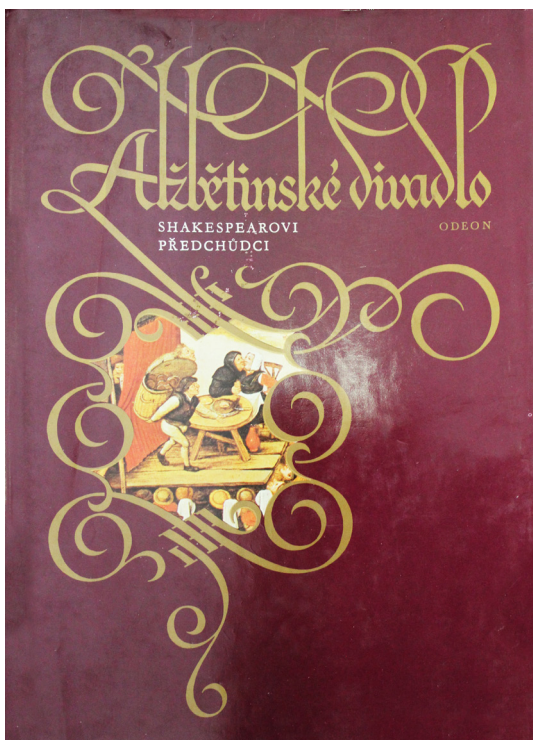
MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

65/Jan Solpera, Stanley Weintraub - Whistler, život malíře, 1987, přední strana přebalu,

Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

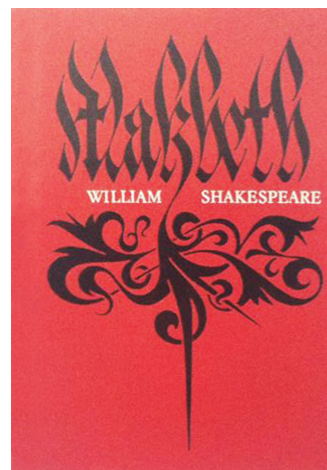
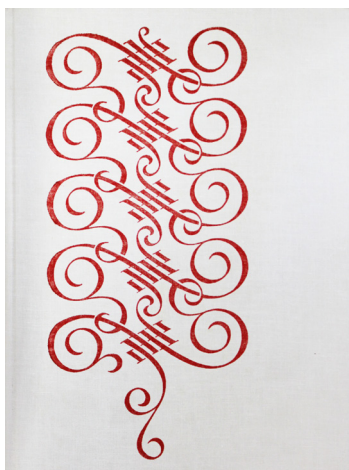
66/Jan Solpera, Indro Montanelli - Dante a jeho doba, 1981, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

67/Jan Solpera, Alžbětinské divadlo - Shakespearovi předchůdci, 1978, přední strana přebalu, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

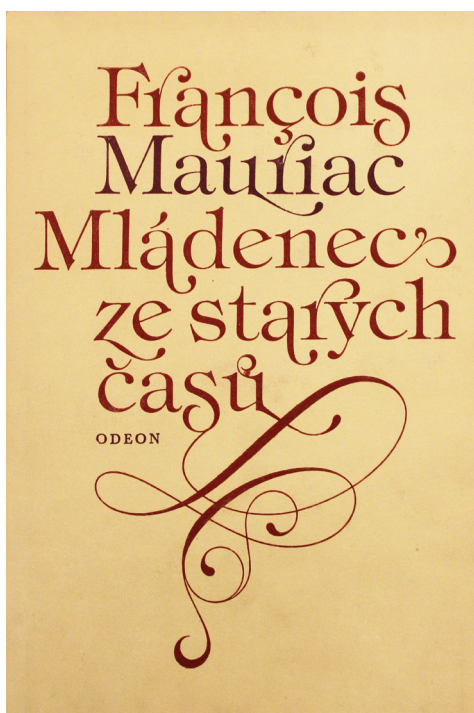
68/Jan Solpera, Alžbětinské divadlo - Shakespearovi současníci, 1980, přední strana přebalu, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

69/Jan Solpera, Alžbětinské divadlo - Shakespearovi předchůdci, 1978, přední strana obálky, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

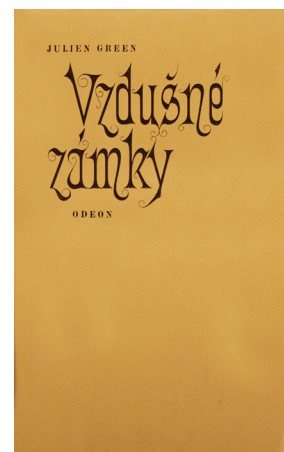
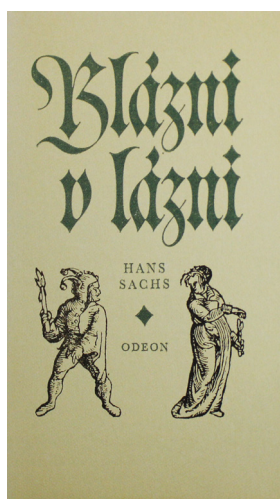
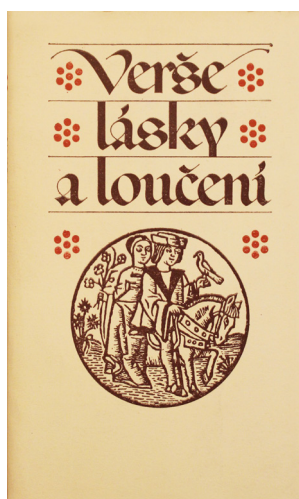
70/Jan Solpera, Alžbětinské divadlo - Shakespearovi současníci, 1980, hlavní titul knihy, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

71/Jan Solpera, William Shakespeare - Makbeth, 1978, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

72/Jan Solpera, Francois Mauriac - Mládenec ze starých časů, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

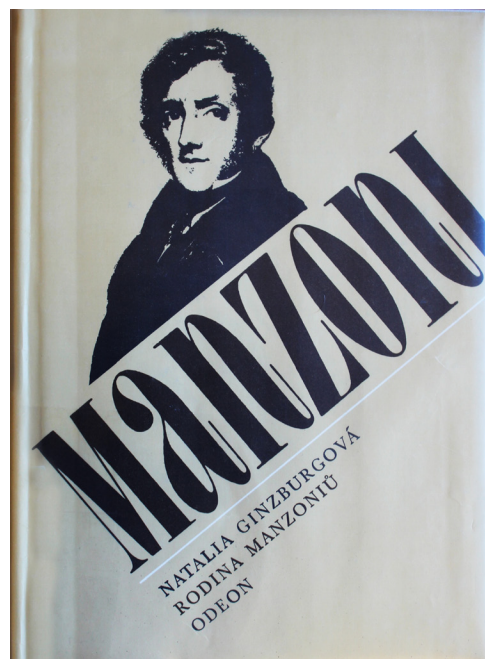
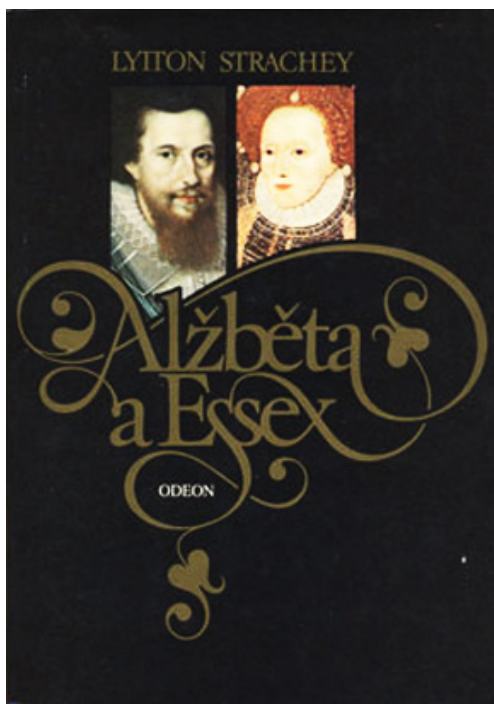
73/Jan Solpera, Francois Mauriac - Mládenec ze starých časů, 1976, signet knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

74/Jan Solpera, Verše lásky a loučení, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

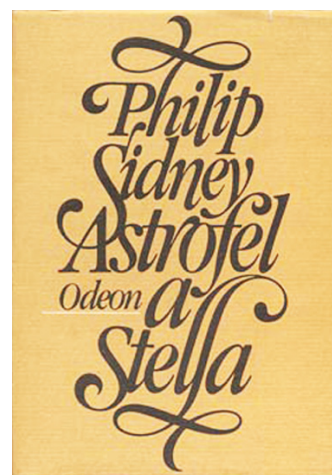
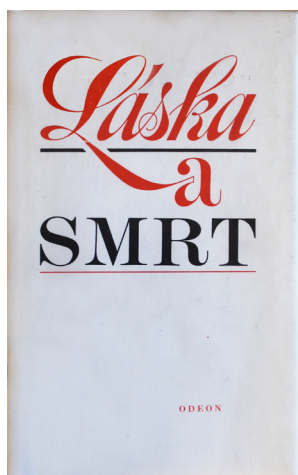
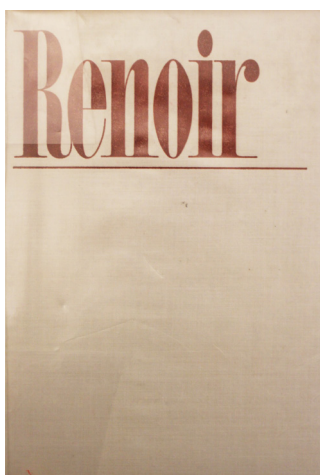
75/Jan Solpera, Hans Sachs - Blázni v lázni, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

76/Jan Solpera, Julien Green - Vzdušné zámky, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

77/Jan Solpera, Lytton Strachey - Alžběta a Essex, 1980, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

78/Jan Solpera, Natalia Ginzburg - Rodina Manzoniů, 1989, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

79/Jan Solpera, Henri Perruchot - Život Renoirův, 1976, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

80/Jan Solpera, Láska a smrt, 1984, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

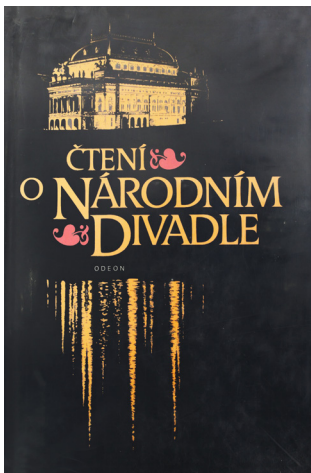
81/Jan Solpera, Philip Sidney - Astrofel a Stella, 1987, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

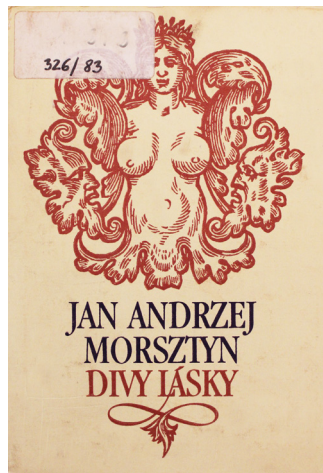
82/Jan Solpera, Růže z pražských trhů, 1981, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc.
Foto: Zuzana Štosová

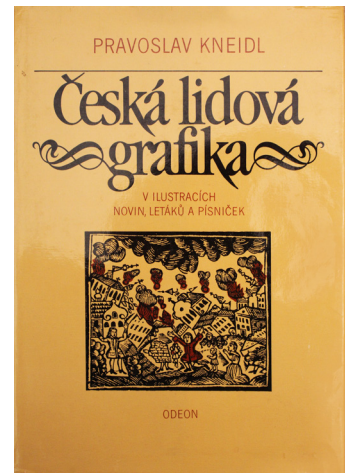
83/Jan Solpera, Růže z pražských trhů, 1981, hlavní titul knihy, Knihovna UP Olomouc.
Foto: Zuzana Štosová

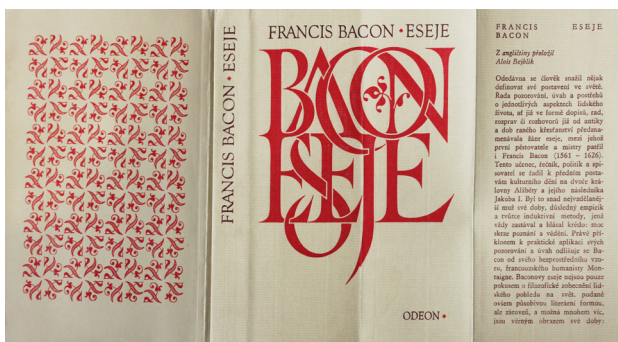
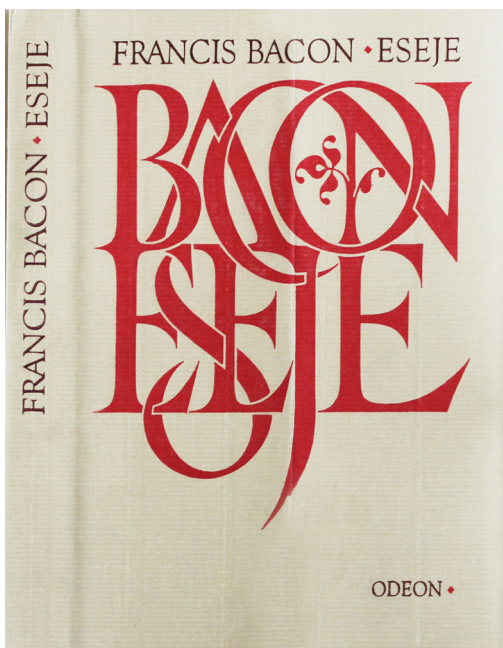
84/Jan Solpera, Čtení o Národním Divadle, 1983, přední strana přebalu, Muzeum Jindřichohradecka Jindřichův Hradec. Foto: Zuzana Štosová

85/Jan Solpera, Jan Andrzej Morsztyn - Divy lásky, 1983, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

86/Jan Solpera, Pravoslav Kneidl - Česká lidová grafika, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

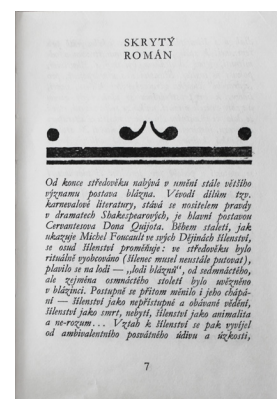
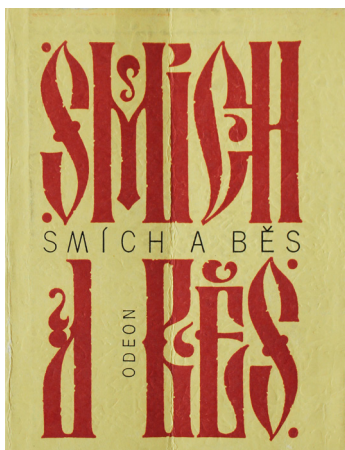

87/Jan Solpera, Francis Bacon - Eseje, 1985, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

88/Jan Solpera, Francis Bacon - Eseje, 1985, přebal, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

89/Jan Solpera, Smích a běs, 1988, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno.

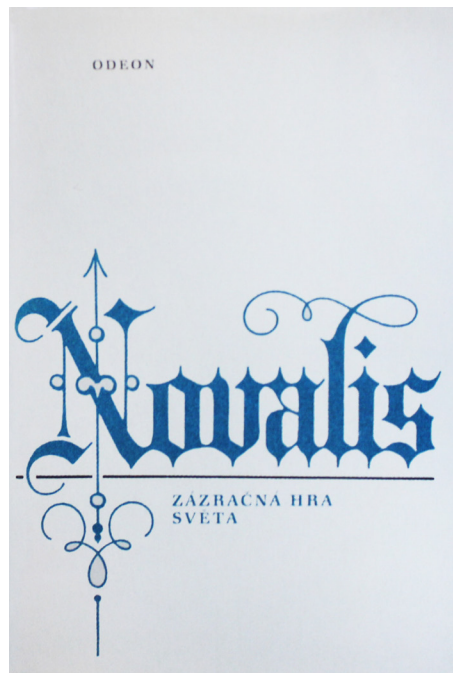
Foto: Zuzana Štosová

90/Jan Solpera, Smích a běs, 1988, hlavní titul knihy, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

91/Jan Solpera, Smích a běs, 1988, stránka z knihy, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

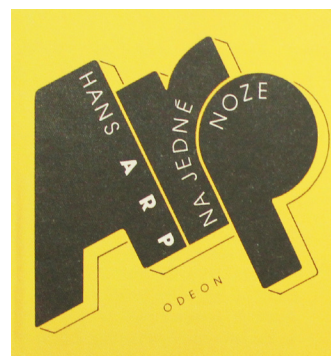
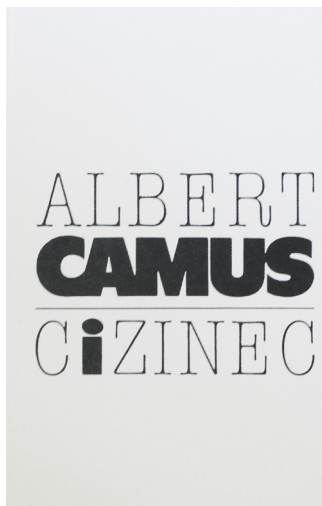
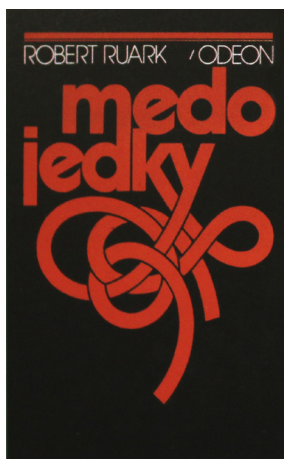

92/Jan Solpera, Formani, vandrovníci, voraři, 1988, hlavní titul knihy, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

93/Jan Solpera, Novalis - Zázračná hra světa, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

94/Jan Solpera, Robert Ruark - Medojedky, 1977. přední strana přebalu, Knihovna MU Brno.

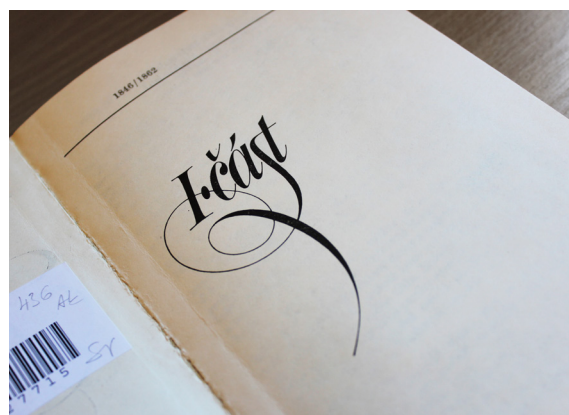
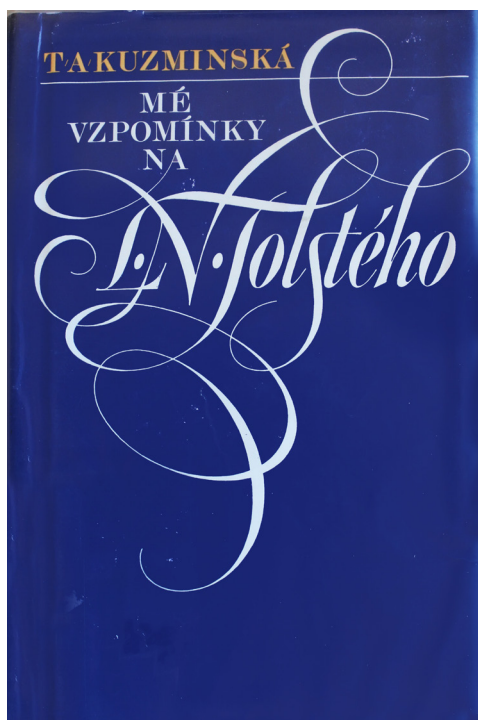
Foto: Zuzana Štosová

95/Jan Solpera, Albert Camus - Cizinec, 1988, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

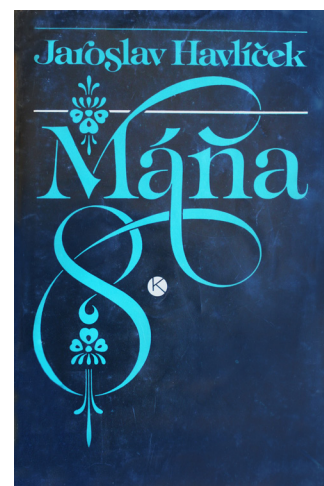
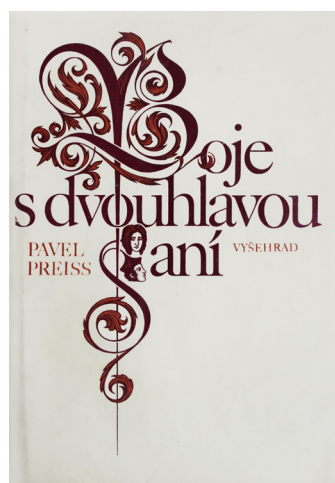
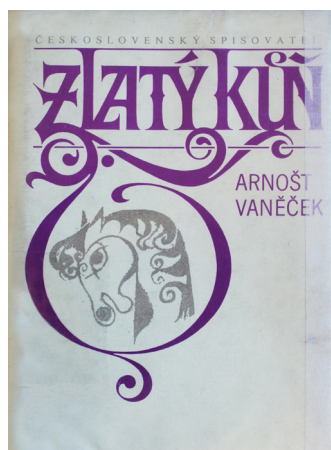
96/Jan Solpera, Hans Arp - Na jedné noze, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno.

Foto: Zuzana Štosová

97/Jan Solpera, Tat'ána Kuzminská - Mé vzpomínky na Tolstého, 1976, přední strana obalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

98/Jan Solpera, Tat'ána Kuzminská - Mé vzpomínky na Tolstého, 1976, stránka z knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

99/Jan Solpera, Arnošt Vaněček - Zlatý kůň, 1980, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

100/Jan Solpera, Pavel Preiss - Boje s dvouhlavou saní, 1981, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

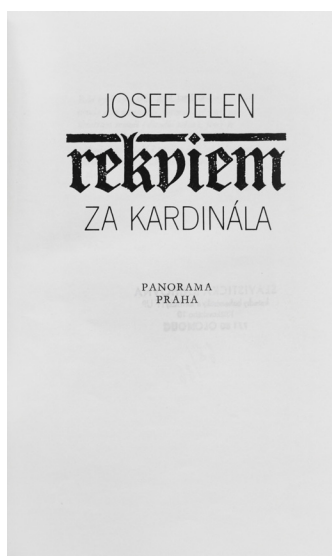
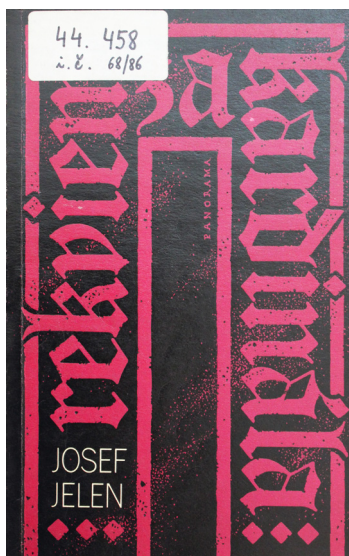
101/Jan Solpera, Jaroslav Havlíček - Máňa, 1981, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

102/Jan Solpera, Beránci vlci aneb Marcipán a pumprník, 1985, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

103/Jan Solpera, Beránci vlci aneb Marcipán a pumprník, 1985, hlavní titul, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

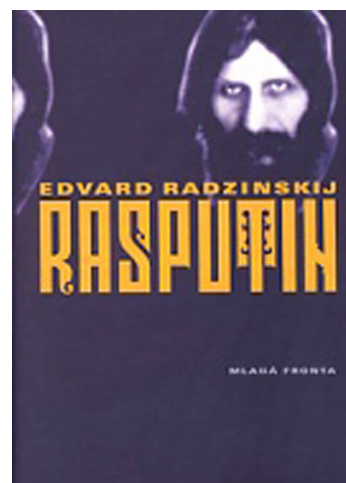
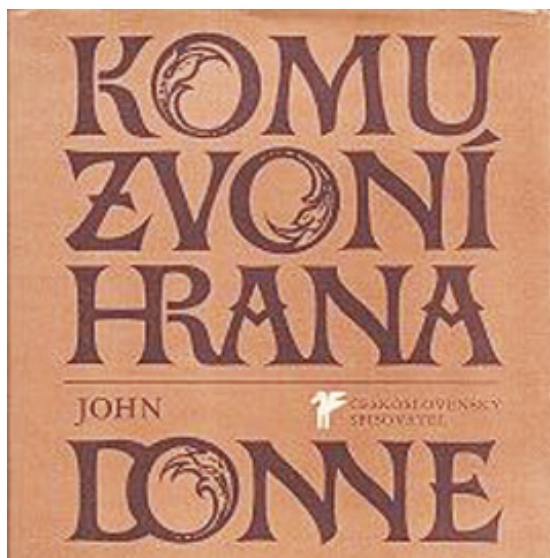
104/Jan Solpera, Beránci vlci aneb Marcipán a pumprník, 1985, stránka z knihy, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

105/Jan Solpera, Josef Jelen - Rekviem za kardinála, 1985, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

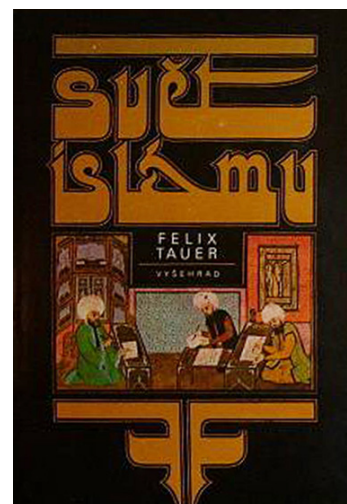
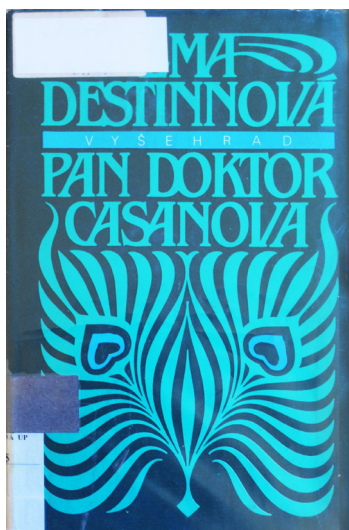
106/Jan Solpera, Josef Jelen - Rekviem za kardinála, 1985, hlavní titul, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

107/Jan Solpera, Josef Jelen - Rekviem za kardinála, 1985, stránka z knihy, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

108/Jan Solpera, John Donne - Komu zvoní hrana, 1987, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

109/Jan Solpera, Edvard Radzinskij - Rasputin, 1985, hlavní titul, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

110/Jan Solpera, Ema Destinová - Pan doktor Casanova, 1988, přední strana přebalu, Knihovna UP Olomouc. Foto: Zuzana Štosová

111/Jan Solpera, Franz Kafka - Povídky, 1990, hlavní titul, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

112/Jan Solpera, Felix Tauber - Svět islámu, přední strana přebalu, Knihovna MU Brno. Foto: Zuzana Štosová

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Zuzana Štosová
Katedra:	Dějiny výtvarného umění
Vedoucí práce:	Prof. PhDr. Ladislav Daniel, PhD.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Grafik a typograf Jan Solpera
Název v angličtině:	Graphic designer and typographer Jan Solpera
Anotace práce:	<p>Téma mé bakalářské práce je Grafik a typograf Jan Solpera. Tato práce se snaží zachytit životní cestu a tvůrčí principy umělce. Již od počátku své tvorby si volí jasný prostředek svého uměleckého projevu a to písmo. Dílo Jana Solpery je velmi rozsáhlé a zabývá se hned několika odvětvími oboru grafiky a typografie od plakátové produkce, knižní typografie, vlastních abeced přes autorskou publikační činnost po tvorbu logotypů. Zaměřila jsem se hlavně na důležitou odnož této práce, především typografické plakáty a knižní typografii. Pro hlubší poznání umělce a tvůrčího vyjádření bylo důležité seznámení se s americkou typografií 60. let, ve které figuroval Herb Lubalin. Dalšími osobnostmi, jenž ovlivnily tvorbu Jana Solpery byly František Muzika, Oldřich Hlavsa nebo Rostislav Vaněk. Jan Solpera je jedním z nejvýznamnějších osobností české typografie 20. století, jehož práce byla zastoupena a oceněna na nespočtu výstav.</p>
Klíčová slova:	Jan Solpera, typografie, Odeon, kniha, knižní design, plakát, Typo &

Anotace v angličtině:	The theme of my work is graphic designer and typographer Jan Solpera. This work tries to capture artist's life journey and creative principles. Since the beginning of his work he has clear choices and means of artistic expression. Jan Solpera's work is very extensive and is engaged in several sectors of the field of graphics and typography from poster production, typography, alphabets and the author's own publishing activities to the creation of logos. I focused mainly on an important offshoot of this work, especially typographical posters and book typography. For a deeper understanding of the artist's creative expression it was important to become familiar with American typography of the 60s, where especially figured Herb Lubalin. Other personalities who influenced works of Jan Solpera were František Muzika, Oldřich Hlavsa or Rostislav Vaněk. Jan Solpera is one of the most important personalities of Czech typography of the 20th century, whose work was represented and honored on countless exhibitions.
Klíčová slova v angličtině:	Jan Solpera, typography, Odeon, book, book design, poster, Typo &
Přílohy vázané v práci:	Obrazová příloha
Rozsah práce:	93 stran
Jazyk práce:	Český